

LEA GRABRIJAN

Sopotnica knjižnice

Andrej Črnič

Knjižnica Črnomelj, 2022

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Grabrijan L.

ČRNIČ, Andrej
Lea Grabrijan, sopotnica knjižnice / Andrej Črnič. - Črnomelj : Knjižnica, 2022

ISBN 978-961-95138-1-1
COBISS.SI-ID 99399171

KAZALO:

UVOD	7
DRUŽINA GRABRIJAN V METLIKI	9
ZAPOSILITEV V LJUDSKI KNJIŽNICI ČRNOMELJ	37
DELO V OKVIRJU KNJIŽNIČNIH ZDRUŽENJ	53
ZAKLJUČEK	59
INFORMATORJI.....	63
LITERATURA	64
VIRI	65

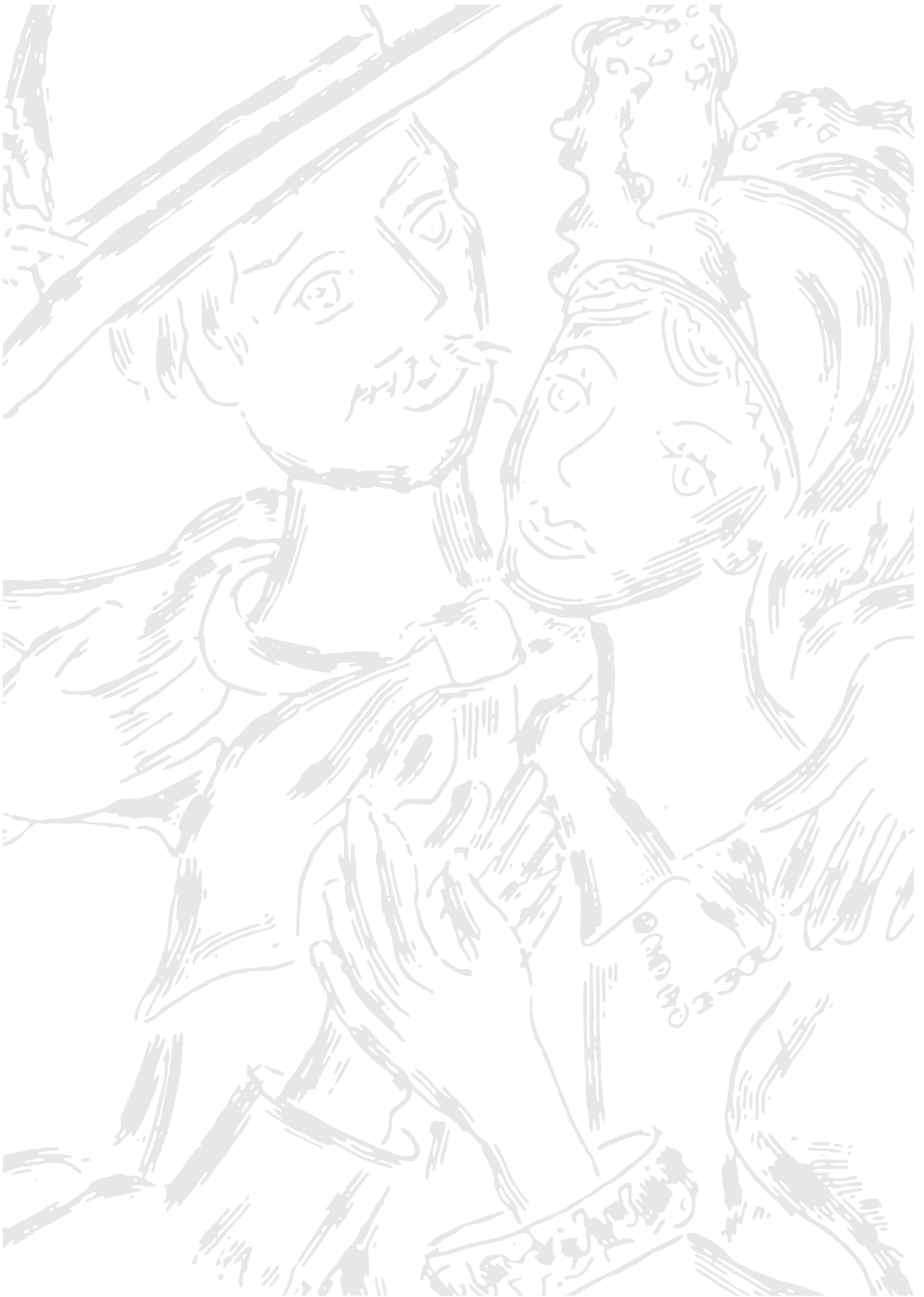
UVOD

Ko pogledam knjigo, na njej opazim senco. Senco, ki je zaznamovala življenje.

Če želimo spoznati življenje Lee Grabrijan, se moramo spustiti nekoliko globlje v zgodovino družine in kraja, kjer je bila rojena in je preživela svoje otroštvo ter del najstniških let.

Pomembno se je zavedati, da je vsako pisanje do neke mere subjektivno, prav tako pogled na določeno osebo. Če smo osebo poznali, je ta pogled nehote odvisen od osebne izkušnje ali izkušenj, ki smo jih imeli z njo.

Iz osebne perspektive se mi tako odločitev, da pripravim prispevek o osebi, ki je po drugi svetovni vojni dvignila nivo splošnih knjižnic v Beli krajini, zdi samoumevna oziroma celo nujna.

DRUŽINA GRABRIJAN V METLIKI

Metlika je bila v začetku dvajsetega stoletja, glede na razvitost duha njenega prebivalstva, smelo razvito, čeprav bolj ruralno mesto. Razvil se je poseben malomeščanski duh, katerega korenine segajo v drugo polovico devetnajstega stoletja.

Nekateri posamezniki so dajali pomemben pečat dobro razvitemu društvenemu življenju. Zagotovo je ustanovitev čitalnice 1865. leta močno prispevala k razvoju tega vzdušja. Cilj čitalniškega delovanja je bilo povsod na Slovenskem dvigovati narodno zavest. Prirejali so tako imenovane »besede«, prireditve, ki so združevale bolj ali manj zavedne Slovence in hkrati popestrile družabno življenje kraja.

Ko so se Slovenci konec 19. stoletja politično diferencirali, se tudi Metlika temu ni mogla izogniti.

Na eni strani moramo omeniti močno sokolsko gibanje, ki je združevalo liberalno usmerjene Metličane. Ti so sokolsko društvo ustanovili leta 1907. Tako v tem času v mestu delujeta narodna čitalnica in sokoli. Po prvi svetovni vojni čitalniško gibanje počasi zamira in čitalnica v Metliki leta 1932 preneha z delovanjem, knjižnico čitalnice in drugi inventar pa prevzamejo sokoli, ki so bili aktivni do okupacije v času druge svetovne vojne.

Ob tem je potrebno poudariti, da je bila del zavesti duha v Metliki tudi klerikalna stran, s katero se je del prebivalstva poistovetil, vendar je bila ta, v primerjavi z angažiranostjo sokolov, nekoliko manj zaznana.

1. Prvotna hiša Grabrijanovih, ki jo je zgradil Lein pradedek Matija Grabrijan. Slika je last družine Grabrijan.

Po dostopnih podatkih naj bi zgodovina družine Grabrijan v Metliki segala v 19. stoletje.¹ Prvotno hišo naj bi okoli leta 1848 zgradil Matija Grabrijan, ki naj bi se v Metliko priselil iz Adlešičev.²

Hišo je podedoval njegov sin Franc Grabrijan, ki se je sicer izučil za ključavničarja in je bil prvi v tej veji Grabrijanov, ki se je začel ukvarjati s trgovskimi posli.

Leta 1900 je odprl trgovino v stavbi, ki jo je podedoval po očetu, in začel prodajati manufakturno, galanterijo in špecerijo ter gradbeni material. Poleg tega je imel majhno kmetijo.

V trgovini so mu, poleg žene, ki je bila tudi (porodna) babica, pomagali otroci. Dva od njih sta po smrti očeta nadaljevala tradicijo trgovskih poslov. To sta bila Ivan in Leopold.

- 1 Belokranjski muzej Metlika. Slika Janeza Rajmera: Trgovina Leopolda Grabrijana, inv. št. U 789. Na hrbtni strani rodovnik družine Grabrijan, ki ga je napisala Lea Grabrijan.
- 2 Brancelj, Andreja: O metliški trgovini v zadnjih osemdesetih letih : proseminarska naloga, Metlika, januar 1979, str. 4.

Očitno je bil Franc Grabrijan v poslih uspešen, kajti v letih od 1912 do 1914 je hišo dozidal in razširil trgovino ter skladiščne prostore. Leta 1922 je umrl in sinova Ivan ter Leopold sta, kot izučena trgovca, nadaljevala pot svojega očeta.

Leopold Grabrijan, oče Lee Grabrijan, se je za trgovca izučil v Vipavi pri sorodnikih ter se izpopolnjeval kot pomočnik v mestu Jastrebarsko na Hrvaškem pri veletrgovcu Kovačiću. Nato je nadaljeval z delom v očetovi trgovini.³ Glede na to, da je bil Leopold Grabrijan napoten v uk za trgovca v Vipavo, bi lahko sklepali, da so bili Grabrijani že takrat precej premožni.

Ivan Grabrijan, Lein stric, je v svoji trgovini prodajal železnino in steklo za okna.

Leopold pa je svojo trgovino odprl leta 1922 in ta je bila sprva v delu hiše, podedovanem po očetu Francu Grabrijanu iz Metlike, kasneje razširjena v prizidanem delu hiše.⁴ Prodajal je gradbeni material (predvsem cement in strešno opeko), poleg tega tudi poljedelske pridelke in manufakturo, prav tako je prodajal bencin, k čemur je pridružil še trafiko.

Bil je zelo podjeten in do začetka druge svetovne vojne je bila družina Leopolda Grabrijana finančno dobro situirana.

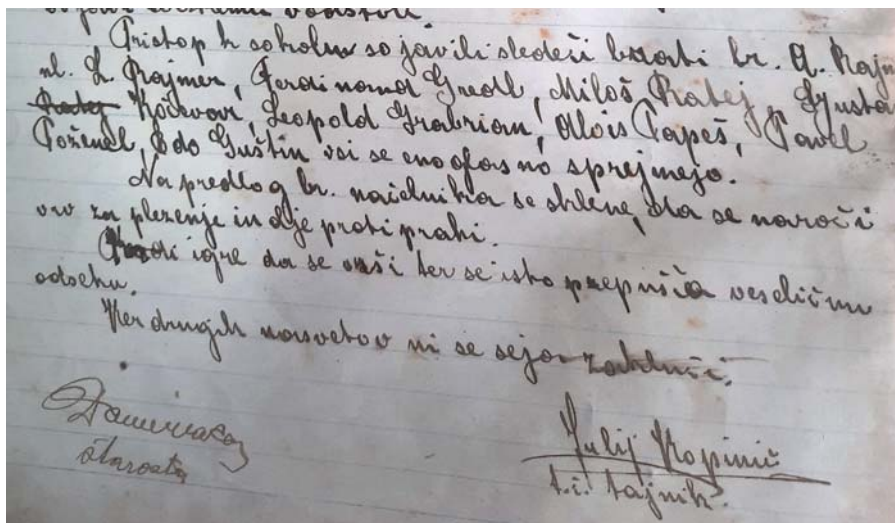
Leta 1923 je dogradil hišo in razširil prostore trgovine in skladišča. Zaradi posla je bil od doma tudi odsoten, kar pa nikakor ne pomeni, da se je domačemu okolju popolnoma odtujil. Iz zapisnika društva Sokol, datiranega 26. 12. 1908, lahko razberemo, da se je Leopold pridružil društvu Sokol in v zapisih je zatem omenjen še nekajkrat.⁵

Ne bi mogli trditi, da je bil eden izmed najbolj zagnanih sokolov, vsekakor pa je bil eden izmed tistih, ki mu je družabno življenje, za katerega so skrbeli tudi sokoli, ugajalo. Pa ne samo njemu, tudi njegovi ženi Ani. Ta se je pred poroko pisala Čižmek in je bila rojena v Zagrebu, kjer je tudi živela. Po strani svoje mame (ta se je pred poroko

3 Povzeto po: Brancelj, Andreja: O metliški trgovini v zadnjih osemdesetih letih : proseminarska naloga, Metlika, januar 1979, str. 4.

4 Isto, str. 5.

5 BMM, teh. e. 1, Mapa 1/4. Belokranjski sokol, Zapisnik za občni zbor 1907–1924.

2. Dokument kronike Sokolskega društva iz Metlike, v katerem je zapisano, da se je v Sokolsko društvo včlanil Leopold Grabrijan. Dokument hrani Belokranjski muzej Metlika.

pisala Marija Doktorič) je Ana Čizmek izviralala iz Metlike. Oba Leina starša sta se redno udeleževala družabnih dogodkov v mestu.

Kot je zapisala Andreja Brancelj: »Tako je na primer Anica Grabrijan pela ob spremljavi klavirja na solo nastopih v metliški čitalnici. Ta je bila v prvem nadstropju današnje Carjeve hiše ob CBE (Cesta bratstva in enotnosti, op. a.). Skupaj z možem Leopoldom pa sta se rada udeleževala javnih družabnih plesov.«⁶

Lahko torej sklepamo, da Ana Grabrijan ni imela večjih težav vključiti se v novo okolje, v katerega je prišla iz Zagreba. Predvidevamo lahko, da je bilo zanjo zelo koristno, da se je angažirala pri vodenju poslovnih knjig v trgovini Grabrijanovih in na ta način presegla morebitne težave malomeščanskega dolgočasja, ki jih je Metlika zagotovo prinašala. Vsekakor pa je s sabo prinesla tudi nekaj imenitnosti, ki je bila v »purgerskem« Zagrebu nekaj vsakdanjega.

Najverjetneje je bila njena ideja, da je h Grabrijanom prišel tudi slikar iz Zagreba, ki je naslikal njen portret.

6 Brancelj, Andreja: O metliški trgovini v zadnjih osemdesetih letih : proseminarska naloga, Metlika januar 1979, str. 8.

3. Portret Ane Grabrijan. Slika je last družine Grabrijan.

Ana Grabrijan več kot očitno ni imela težave izpostaviti se v novem okolju in na ta način pridobiti simpatije ali nevoščljive poglede. Bila je izobražena ženska. Končala je trgovsko akademijo v Zagrebu in pred poroko je nekaj časa je delala kot uradnica na davčnem uradu v Zagrebu. Zelo verjetno je imela tudi osnovno glasbeno izobrazbo.

Po pripovedovanju Lee Grabrijan se je mama vključila v družabno življenje »višjega sloja« v Metliki. Tudi ona je omenila, da je mama na prireditvah čitalnice rada zapela ob spremljavi klavirja.

Kot ključno pa se mi zdi omeniti, da je Lea Grabrijan izpostavila, da je bila njena mama tudi bralka. Knjige si je priskrbela iz knjižnice metliške čitalnice, kasneje knjižnice metliškega sokola.⁷

Seveda pa je Ana Grabrijan skrbela tudi za družino; vzgoja otrok je bila, ob odsotnosti očeta, ki je skrbel za trgovske posle, njena naloga.

4. Družinska fotografija Grabrijanovih (Lea še ni bila rojena). Od leve proti desni. Sin Franci, mama Ana, hčerka Marija, oče Leopold, sin Slavko. Fotografija je last družine Grabrijan.

7 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

Poroka Leinih staršev, Ane in Leopolda, se je zgodila 1919. Kot že omenjeno je bila Leina babica iz Metlike in se je poročila s Hrvatom Franjem Čižmekom iz hrvaškega Zagorja. V zakonu sta se jim rodila dva otroka. Sin je umrl kot dojenček, hči Ana pa se je poročila z Leopoldom Grabrijanom. Lahko domnevamo, da sta se Leina starša Leopold in Ana spoznala v Metliki, ko je ona obiskovala svoje sorodnike.

V zakonu se je Ani in Leopoldu rodilo pet otrok. Najprej Franci (1920), Božidar (1922) - umrl je kot dojenček dva dni po rojstvu, Alojz (1923) - klicali so ga Slavko, Marija (1926) in Lea (1932).⁸ Predvidevamo, da je Lea dobila ime po svojem očetu Leopoldu.

* * *

V času pred drugo svetovno vojno družina Ane in Leopolda Grabrijana iz Metlike živela dokaj mirno, malomeščansko življenje. Trem starejšim otrokom (četrti Božidar umre kot dojenček) se je 3. 2. 1932 pridružila hčerka Lea, ki so jo ljubkovalno klicali Lejca. Kot najmlajši otrok je bila nekaterim v veliko veselje, med drugim tudi bratu Franciju. Sestra Marija, ki je bila rojena 6 let prej, je v Lei najbrž videla rivala pri iskanju pozornosti do staršev, kar za otroka te starosti ni nič nenavadnega.

Že pri dveh letih so Leo tudi fotografirali. Na hrbtni strani fotografije je zapisan datum srpanj (julij) 1934. Po tem zapisu lahko sklepamo, da ga je zapisala mama, torej Ana Grabrijan. Fotografija je bila posneta v foto ateljeju Silvestra Maraža, kar je razvidno iz žiga na hrbtni strani.

Maraž je imel v letih 1932-1934 v Metliki foto atelje, ki ga je najel od Božidarja Kopiniča.⁹

Po pripovedovanju se je Lea rodila kot nedonošenček in je bila dokaj neješč otrok, zato jo je pomočnica Grabrijanovih v času obrokov

8 Belokranjski muzej Metlika. Slika Janeza Rajmera: Trgovina Leopolda Grabrijana, inv. št. U 789. Na hrbtni strani rodovnik družine Grabrijan, ki ga je napisala Lea Grabrijan.

9 Povzeto po FLAJŠMAN, Božidar: Podobe časa : Metlika na razglednicah, Metlika 2015, str. 52.

5. Na fotografiji Lea Grabrijan, stara dve leti. Fotografiral Silvester Maraž, ki je imel foto atelje v Metliki. Fotografija je last družine Grabrijan.

vedno klicala domov. Več kot očitno je bila Lea zelo navezana na mamo, ki je nudila potrebno varnost. Tudi do očeta je gojila pozitivna čustva, kljub temu da je bil zaradi poslov od doma večkrat odsoten.

Njena najboljša otroška prijateljica je bila Slavica Rebolj (poročena Canič), ki je živela nekoliko stran od hiše Grabrijanovih, »na bregu«, in to prijateljstvo je ostalo za vedno. Pozneje, v času druge svetovne vojne, sta bili tudi sošolki na nižji gimnaziji v Metliki. V znak prijateljstva je Lea prijateljici Slavici podarila fotografijo in kot je razvidno iz nje, je bila Lea prikupen otrok. Fotografija je bila posneta 23. 4. 1942, Lea je takrat imela 10 let.

6. Na fotografiji
Lea Grabrijan
stara deset let.
Fotografijo hrani
Slavica Canič.

Kot mi je v intervjuju povedala Slavica Canič, sta bili z Leo skupaj vsak dan, Lea pri Reboljevih in Slavica pri Grabrijanovih.¹⁰

Več kot očitno je bilo, da sta starša Lee odobravalta to prijateljstvo, še več, ob rojstnem dnevu je mama povabila Leine prijateljice k njim na dom in jih pogostila, kar je bilo za tedanje čase nekoliko nenavadno. Prijateljstvo se je krepilo preko otroške igre, druženja nasploh in najbrž tudi takrat, ko sta kaj »ušpičili«.

Leino brezskrbno otroštvo je bilo nekoliko prekinjeno z dogodkom, ki jo je spremljal vse življenje. V nekoliko nejasnih okoliščinah je prišlo do poškodbe njenega desnega očesa. Iz fotografije, ki je bila pos-

¹⁰ Intervju s Slavico Canič 17. 6. 2021.

18 neta pri Leinih desetih letih, ni razvidno, ali se je to zgodilo že do takrat. Po pripovedovanju se v mladostnih letih poškodba ni tako poznala, a stanje njenega očesa se je postopoma slabšalo. Redke so fotografije, na katerih je Lea v odraslem obdobju pozirala brez očal. Bila je neke vrste Alma Karlin, le da je le-ta imela drugačno levo oko.

Zagotovo je bil za Leo poseben dogodek začetek osnovne šole. V intervjuju je omenila, da je osnovno šolo in nižjo gimnazijo obiskovala v Metliki. Tedanji šolski sistem je bil nekoliko drugačen kot dandanes. Šolanje do srednje šole je trajalo osem let in šoloobvezni otroci so imeli možnost obiskovanja osnovne šole 8 let, lahko pa so po zaključenih 4 letih osnovne šole nadaljevali štiriletno šolanje na nižji gimnaziji.

* * *

Do italijanske okupacije za časa druge svetovne vojne je pouk v osnovni šoli v Metliki potekal v zgradbi šole. Ko so v Metliko prišli italijanski vojaki, so pouk 29. 4. 1941 prekinili do 11. 5. in pouk je potekal na več različnih lokacijah.¹¹ Razlog za to je bila zasedba šole s strani italijanske vojske.

Zagotovo se je z italijansko okupacijo marsikaj spremenilo. Ne smo pri Grabrijanovih ali v Metliki, pač pa povsod, kamor se je vojna prikradla.

Tudi Lee vse to dogajanje ni zaobšlo. Kot je zapisal Zvonko Rus, so Italijani 26. junija 1942 aretirali vse partizanske družine v Metliki.¹² Med njimi tudi družino Leine prijateljice Slavice Rebolj (poročena Canič). Večino teh družin so deportirali v taborišče Kapor na otoku Rabu.

To je potrdila tudi Slavica Canič. Njeno družino so prijeli in odpeljali v prostore osnovne šole. Če se zanje ne bi zavzel Leopold Grabrijan, Lein oče, bi tudi njih odpeljali na Rab.¹³ Kako ali s čim je Grabrijan prepričal Italijane da so jih izpustili, mi ni poznano.

11 SI_ZAL_MET/0029 Osnovna šola Metlika, t. e. 1., Mapa OŠ Metlika Kronika 1933–1943 št. 3.

12 Rus, Zvonko: Kronika mesta Metlike : II. 1941–1991. Metlika 2003, str. 41.

13 Intervju s Slavico Canič 17. 6. 2021.

Koliko je Lea pri svojih desetih letih dojemala resnost položaja, težko presodimo. Zagotovo pa drži, da se je njene družine do kapitulacije Italije vojna dotaknila manj kot marsikoga drugega.

Ampak pomudimo se še pri Leinem šolanju.

Po opravljenih štirih letih osnovne šole so Leo vpisali na Državno nižjo gimnazijo v Metliki. Ta je imela prostore v metliškem gradu. Slavica Canič je v Dolenjskem listu, v članku, ki ga je posvetila Lei Grabrijan, zapisala: »Po kapitulaciji Italije smo postali osvobojeno ozemlje. V začetku leta 1944 je bila v Metliki ustanovljena nižja gimnazija. V starem gradu smo pred komisijo opravljali sprejemne izpite in postali dijaki. Z Leo sva bili sosedi in prijateljici že od predšolske dobe, v razredu pa smo postali dobri prijatelji prav vsi.«¹⁴

Iz spričevala četrtega letnika nižje gimnazije, ki je datirano na 24. maj 1947, je razvidno, da je Lea po štirih letih obiskovanja nižjo gimnazijo uspešno zaključila in opravila sprejemni izpit za višjo gimnazijo.¹⁵

A to je že bil čas, ki je Leo in družino Grabrijanovih zaznamoval za prihodnost.

Brez dvoma Lein oče ni bil privrženec komunističnih idej. Ni si predstavljal, da bi po vojni prišlo do drastične spremembe režima. V času italijanske okupacije je pri Grabrijanovih stanoval italijanski civilni komisar. Kot je razvidno iz poročila OZNE,¹⁶ je imel Grabrijan v prostorih hiše tudi »Dopolavoro«.¹⁷ Ni mogel preko svoje podjetniške žilice, toda kot se je pozneje pokazalo, ga je to usodno zaznamovalo.

Najbrž ni slučaj, da v zapisih Ozne ni omenjeno, da so Grabrijani med okupacijo nudili gostoljubje tudi židovski družini iz Zagreba. Ta družina je nato preko Italije odšla v ZDA. Kot je v intervjuju povedala

14 DL, št. 51, Let. LXXI, 17. 12. 2020, str. 21.

15 SI_ZAL_MET/0041 Nižja gimnazija v Metliki, t. e. 1.

16 OZNA. Oddelek za zaščito naroda je bila varnostno-obveščevalna služba, ustanovljena še v času druge svetovne vojne s strani nove socialistične oblasti. Oddelek je bil ustanovljen 13. maja 1944.

17 SI AS 1931, Teh.e. 663 ZA 301-27/692. Zapis je datiran na 27. 11. 1944.

Št. <i>5.</i>	Dijak(inja)	Starši in njihovi namestniki		
		Oče — mati	Varuh (če je oče umrl)	Gospodar (če ne stanuje pri starših)
Primek in ime	<i>Grabrijan Lea</i>	Primek in ime	<i>Grabrijan Leopold žena, roj. Čestmele</i>	
Rojena dne	<i>3. februarja 1932</i>	Poklic	<i>posestnik</i>	
Kraj rojstva	<i>Metlika</i>	Stanovanje	<i>Metlika 245</i>	
Okraj in okrožje rojstva	<i>Opomelj, novo mesto</i>	Lanski šola in razred	Spremembe med šolskim letom	
Materin jezik	<i>slovenski</i>	<i>Opz. nižja gimnazija v Metliki, III. R.</i>		
Usp eh in veden je				
Predmeti	1. polletje	Letni red	Obiškuje ta razred <i>prvi</i> krat	
Slovenski jezik	<i>prav dobro</i>	<i>dobro</i>	Dijakinja je izdelala <i>četiri</i> razred s-s- <i>prav doberim</i> uspehom	
Srbski in hrvatski jezik	<i>prav dobro</i>	<i>prav dobro</i>	Dijak je bilo izdano	
Ruski jezik	<i>slabo</i>	<i>dobro</i>	Potrdilo št. _____ dne _____	
_____ jezik	/	/	Duplikat potrdila _____ dne _____	
_____ jezik	/	/	Letno spričevalo št. <i>253</i> dne <i>24. maja 1947</i>	
Latinski jezik	/	/	Duplikat spričevala _____ dne _____	
Zgodovina	<i>prav dobro</i>	<i>prav dobro</i>	Podatke o višjem-nižjem tečajnem izpitu glej v vpisnici o višjih-nižjih tečajnih izpitih 19 _____, št. _____	
Zemljepis	<i>dobro</i>	<i>dobro</i>	Opazovanja o dijak-inji _____	
Matematika	<i>dobro</i>	<i>dobro</i>	Učenje <i>Štečaj nadarjena, vestna in sočna.</i>	
Prirodopis	/	/	Vedenje <i>veoma</i>	
Fizika	<i>dobro</i>	<i>dobro</i>	Razmere, v katerih se je šolal a <i>Štečaj</i>	
Kemija	<i>dobro</i>	<i>prav dobro</i>	Telesne hibe <i>nima</i>	
Temelji filozofije	/	/	Prestopki in kazni (vrsta prestopka, čigav odlok in številka)	
Risanje z upodabljačo umetnostjo	<i>dobro</i>	<i>prav dobro</i>	Vedenje <i>odlično</i> <i>odlično</i>	
Petje in glasba	<i>prav dobro</i>	<i>prav dobro</i>	telesni opravičenih ur _____	
Telesna vzgoja	<i>dobro</i>	<i>prav dobro</i>	neopravičenih ur _____	
Neopravičenih ur	/	/	O p o m b e: <i>Opomelja v junjskem letnem sprejemni izpiti na nižjo gimnazijo in učiteljski.</i>	

7. Spričevalo četrtega letnika Nižje gimnazije v Metliki. Dokument hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota za Dolenjski in Belo krajino v Novem mestu.

Slavica Canič, je Lea še po vojni preko pošte vzdrževala stik s to družino.¹⁸

Že med vojno, po kapitulaciji Italije, so Leopolda Grabrijana pripravili. Kot je zapisano v dokumentaciji Ozne, je jeseni 1943, ob nemškem vdoru v Belo krajino, zbežal v Zagreb in se vrnil spomladi 1944. 10. novembra 1944 je bil ponovno aretiran.¹⁹ Takoj po vojni, 10. 8. 1945, je bil ponovno priveden v pripor in 16. 8. 1945 predan Ozni.²⁰

Ponovno se pojavlja v spisu Ozne dne 21. 8. 1945, da je bil priveden.²¹ Ali so zapisi neažurni ali je bil vmes priveden še kam, mi ni poznano. Če uporabimo terminologijo zgodovinarjev, o tem »viri molčijo«.

22. 8. 1946 je bil Leopold Grabrijan obsojen zaradi protidržavnega delovanja, dezerterstva in gospodarskega sodelovanja z okupatorjem na 3 leta odvzema prostosti s prisilnim delom, 5 let odvzema vseh političnih in državljanskih pravic.

Kazen je prestajal od 11. 8. 1945 do 3. 7. 1949.²² Zakaj je bil Grabrijan zaprt dlje, kot mu je določil v obsodbi vojaški senat sodišča v Novem mestu, mi ni poznano.

Zagotovo so ti dogodki pustili sledi v Leinem življenju. Ko so očeta prvič pripravili, po kapitulaciji Italije, je imela komaj 11 let. Iz kasnejših pogovorov z Leo se je dalo ugotoviti, da so se ti dogodki vrezali v njeno dušo. Najstniška leta, ki so že sama po sebi občutljiva, so prinesla še dodatno breme, ki je z leti sicer počasi zgubljalo na teži, a ni nikoli povsem izginilo.

Seveda so Grabrijanom po drugi svetovni vojni tudi zaplenili večino premoženja. Da niso bile posledice še hujše, je poskrbel Lein brat Slavko, ki je bil, kot je tudi razvidno iz dokumentacije Ozne, pripadnik NOV (Narodno osvobodilne vojske).²³

18 Intervju s Slavico Canič 17. 6. 2021.

19 SI AS 1931, Teh.e. 663 ZA 301-27/692. Zapis je datiran na 27. 11. 1944.

20 SI_AS_1931_1075_Seznam_obsoj_KPD_Novo_mesto_1945-1946_033.

21 SI_AS_1931_1075_Seznam_obsoj_KPD_Novo_mesto_1945-1946_038.

22 Isto.

23 SI AS 1931, teh.e. 663 ZA 301-27/692.

Po pripovedovanju Slavice Canič, se je Slavko v času »tovarišije« spoprijateljil s soborcem, ki je kasneje delal v Beogradu. Slavko ga je, ob dogodkih ob koncu vojne, ko so očeta priprli, obiskal v Beogradu in s tem naj bi nekoliko omilil posledice za očeta ter družino.

Kakor koli že, življenje Grabrijanov se je obrnilo na glavo.

S tem v zvezi ostaja kar nekaj neznank. Tudi ustni viri so glede časa takoj po vojni dokaj skopi.

Poti Grabrijanov otrok po vojni so bile različne. Brat Franci, ki je med vojno študiral medicino v Padovi, je avgusta 1943, torej tik pred kapitulacijo Italije, zadnjič obiskal Metliko.

Profesor dr. Matjaž Birk, sin Leine sestrične Ivce Grabrijan (poročene Birk), mi je posredoval pismo, ki ga je Franci Grabrijan poslal svoji teti (očetovi sestri) Pavli Malešič²⁴ iz Amerike.²⁵

Iz pisma se da razbrati, da je bil v Padovi do novembra 1943. Nato se je napotil v Ljubljano, od koder so ga poslali v Avstrijo in nato v Nemčijo, v München, kjer je delal kot voznik reševalnega vozila in preživel zračni napad na München 25. aprila 1944. Leta 1945 se je vrnil v Ljubljano, a ga je pot ponovno odnesla v tujino. Po vojni se je zaposlil pri ameriški vojaški upravi v Avstriji kot ekonom. Kot omenja v pismu, je v tem času opravil veliko voženj v Italijo, Švico, Nemčijo in na Nizozemsko.

V tem času je imel z Nizozemko Cordy Olrec²⁶ nezakonskega otroka Alexandra. Toda njegov nemirni duh ga je vodil naprej v ZDA. Oče Lee Grabrijan je imel v ZDA dve sestri, ki sta še pred 1. svetovno vojno odpotovali in se tam poročili. V Ameriki je Franci, kot nekoč njegov oče Leopold, pokazal sposobnosti kot podjetnik. Tam se je poročil in imel dva otroka, sina Davida in hčerko Leah Jean, ki je januarja 2020 umrla.

24 Pavla Malešič je bila babica prof. dr. Matjaža Birka.

25 Pismo Francija Grabrijana teti Pavli Malešič. Pismo je bilo poslano iz ZDA, iz kraja Rochester, v zvezni državi New York. Na ovojnici je žig z datumom 8. 2. 1951.

26 Lea Grabrijan je na hrbtni strani slike, kjer je zapisala rodovnik družine, zapisala ime in priimek Cordy Olrec in ob tem dodala vprašaj. Torej tudi sama ni bila prepričana, ali je navedeno ime točno.

Najbrž lahko upravičeno sklepamo, da je Franci s poimenovanjem hčere pokazal naklonjenost do svoje sestre Lee. Ob tem je potrebno omeniti, da je bil Franci Lei najbližje. Očitno se je ta navezanost iz Leinega otroštva nadaljevala tudi v odraslo dobo.

Brat Slavko je končal študij prava. V času NOB je spoznal ženo, toda otrok nista imela. Po upokojitvi se je vrnil v Metliko in obnovil hišo Grabrijanovih.

Sestra Marija se je preselila v Zagreb in se tam poročila z novinarjem, s katerim sta imela sina Marcela. Ta je bil pri pripravi te publikacije eden izmed informatorjev.

* * *

Kot že omenjeno, je Lea v Metliki končala nižjo gimnazijo. V intervjuju je omenila, da je višjo gimnazijo obiskovala v Zagrebu.²⁷ To je potrdila tudi Slavica Canič.²⁸

V Zagrebu se je najprej vpisala na tako imenovano Titovo gimnazijo (rekli so ji tudi partizanska gimnazija), ki je imela sedež na Gunduličevi ulici 28. Te vrste gimnazije so imele poseben status. Na Hrvaškem so bile tri te vrste in v njih je pouk potekal bolj intenzivno in so bile v prvi vrsti namenjene tistim, ki zaradi vojnih dogodkov niso imeli možnost obiskovati šole. Oblasti so po koncu šolskega leta 1947/8 tako imenovane »partizanske gimnazije« ukinile, dijaki pa so se vpisali na gimnazije z rednim programom.²⁹

Ob tem moramo omeniti, da je v spričevalu Lee Grabrijan za prvi letnik zapisano, da se je vpisala v gimnazijo v Zagreb 1. 12. 1947 iz 5. razreda gimnazije v Ljubljani.

Iz tega lahko sklepamo, da se je Lea najprej napotila na šolanje v Ljubljano, kar ne bi bilo nič nenavadnega, saj je v Ljubljani živel

27 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

28 Intervju s Slavico Canič, 17. 6. 2021.

29 Povzeto po: Marčeta, Željka: Gimnazija Maršala Tita u Zagrebu 1945-1948 : diplomski rad. Zagreb 2011, str. 22/3.

24 očetova sestra. Pozneje, ko se je Lea vpisala na Pedagoško akademijo, je stanovala pri njej.

Zakaj se je Lea prešolala in odšla na gimnazijo v Zagreb, mi ni poznano. Tam, torej v Zagrebu, je sicer že živela njena sestra Marija.

Lahko predvidevamo, da je Lea izkoristila možnost vpisa v »partizansko gimnazijo« ravno zaradi tega, ker se je prepisala med šolskim letom.

Zagotovo nam spričevala preko mogoče »manj pomembnih« informacij služijo kot zelo koristen vir.

Pri pregledu gimnazijskih spričeval Lee Grabrijan najprej v oči zbode napačen podatek o datumu rojstva na spričevalih za prvi, drugi in tretji letnik gimnazije. Točen podatek je pravilno naveden za četrti letnik gimnazije. Predvidevamo, da je bila napaka narejena že ob vpisu in so podatek samo prepisovali.

Kot stanodajalec Lee je v spričevalu za prvi letnik gimnazije zapišana Vilma Čukli, tašča Leine sestre Marije. Stanovala je na Nikolićevi ulici 14/II v Zagrebu. Kot poklic Leinih staršev je v spričevalu naveden podatek »zemljeposednjici«, torej lastniki zemlje. To je razumljivo, namreč Grabrijani takrat trgovine niso več imeli. Trgovina je bila zaprta že med vojno po kapitulaciji Italije.

Kot omenja Rus, so po kapitulaciji Metlike oropali Korenovo, Šturmovo, Pečaričevo, Malešičevo in Grabrijanovi trgovini in skladišče.³⁰

Grabrijanom so poveljne oblasti pustili nekaj zemlje.

Kot zelo koristna nam služi navedba, da je bila Lea v prvem letniku (27. 1. 1948) pohvaljena pred celotnim razredom. Razlog za pohvalo ni naveden. Ali lahko v tem vidimo tudi nekoliko njenega oportunitizma, ki je bil za preživetje v danih razmerah potreben? Najbrž že. Zagotovo se je zavedala, da kljub najstniškim letom to ni bil čas za uporništvu, tega si ni mogla dovoliti, če je hotela izpolniti svoj cilj. Cilj vsakega pač je, da se skozi čas uveljavi v okolju, v katerem živi. Da je do tega prišla, je Lea prehodila še lepo število let.

30 Rus, Zvonko: Kronika mesta Metlike : II. 1941–1991. Metlika 2003, str. 67.

V rubriki »napomena o učenici«, torej opomba o učenki, piše, da je Lea prišla na šolo kasneje in da je zelo delovna. Je disciplinirana, toda skupnosti daje zelo malo. To še posebej velja za prvi del šolskega leta, pozneje naj bi se stvari nekoliko spremenile.

Iz tega lahko razberemo, da se je na začetku nekoliko težje znašla in ji najbrž ni bilo lahko. Prišla je v novo okolje z drugim jezikom. Zagotovo dogodki, ki so se zgodili očetu po vojni, niso pripomogli k njeni odprtosti do novega okolja, do ljudi nasploh. Lahko predvidevamo, da se je počutila osamljeno, še posebej, ker je čutila do sestre Marije določeno distanco. Toda več kot očitno je imela cilj, ki ga je želela izpolniti. Zagotovo so ji nekaj vztrajnosti vcepili tudi njeni starši. To, da je bila disciplinirana, ne preseneča. Po pripovedovanju so Grabrijanovi vajence v svoji trgovini učili tudi lepih manir, lahko predvidevamo, da je to veljalo tudi za otroke Leopolda in Ane Grabrijan.

Lahko si predstavljamo da je bilo to življenjsko obdobje za Leo prežeto s stisko in velikimi življenjskimi izzivi. Srečno in brezskrbno otroštvo je bila preteklost. Realnost te dobe je prinesla soočanje z novo življenjsko paradigmo, ki je bila zagotovo prežeta s vprašanji, kako se v novi situaciji uveljaviti kot mlad človek, ki ima svoje želje, svoje sanje.

To je v intervjuju omenila tudi Slavica Canič. O Lei je povedala: *»Ni ji bilo rožnato. Iz take nežne obravnave v svet samostojnosti. Dost je bila močna«.*³¹

Kot že omenjeno, se je Lea vpisala v drugi letnik na II. žensko realno gimnazijo v Zagrebu. V intervjuju je to tudi sama omenila. Sicer je glede poimenovanja gimnazije stvar nekoliko nejasna. V spričevalu se dosledno navaja sedma ženska gimnazija v Zagrebu, Državni arhiv Zagreb v fondu pa navaja II. žensko realno gimnazijo.

V tem času je zamenjala tudi kraj bivanja. Po novem se v spričevalu za drugi letnik gimnazije kot stanodajalec navaja Andrija Hadjina - upokojenec na Vlaški cesti 70. Po pogovoru z Leinim nečakom, Marcelom Čuklijem, naj bi bil ta stanodajalec sorodnik Grabrijanovih po očetovi strani.³²

31 Intervju s Slavico Canič, 17. 6. 2021.

32 Telefonski pogovor z Marcelom Čuklijem, 1. 7. 2021.

Kar zadeva opisni del spričevala, je v opombi o učenki zapisano sledeče: »Zelo delovna in se zelo trudi. Kot Slovenka ima težave tudi z jezikom.«³³

Vsekakor ni nobenih opazk o nedružabnosti. Iz tega bi lahko sklepali, da se je nekoliko uspela prilagoditi na novo okolje.

Težava, s katero se je soočala, je bil jezik. Iz tega bi lahko pravilno sklepali, da so Grabrijani doma v Metliki govorili slovensko, čeprav lahko upravičeno trdimo, da je Leina mama kot materni jezik pred prihodom v Metliko uporabljala hrvaščino, ne glede na to, da je bila njena mama, torej Leina babica, Slovenka. Najbrž je Ana Grabrijan del tega sentimenta obdržala tudi v Metliki. Na hrbtu fotografije iz 1934, na kateri je upodobljena Lea, je namreč zapisano »srpanj 1934«. Torej je mesec julij zapisan v hrvaškem jeziku.

Iz zapisa tretjega leta gimnazije je razvidno, da se je Lea ponovno preselila. Kot stanodajalec je zapisana sestra Marija, poročena Čukli. Mladi par in Lea so živeli na Mandičevi ulici 11 v Zagrebu.

Tretji letnik gimnazije je Lea začela obiskovati septembra 1949. To pomeni dva meseca po tem, ko so na prostost izpustili očeta. Ta je bil izpuščen 3. 7. 1949. Kaj je to pomenilo za Leo, težko ocenimo. Lahko sklepamo, da je družina nekoliko lažje zaživela.

Lea se je lahko bolj osredotočila na šolanje in čeprav je v podzavesti še vedno tlelo, je navzven dajala vtis urejenosti.

Bi pa lahko sklepali, da je imela razredničarka Nada Javor simpatije do Lee in njenega dela. V rubriki »opombe o učenki« sicer omeni, da se težje uči, še posebej ker ima težave z jezikom. Toda pohvali Leo, da je marljiva in vestna ter disciplinirana. In isto omeni tudi v spričevalu četrtega letnika.

Ali je bila razredničarka Nada Javor tista oseba, ki je Leo v tem času vzela pod svoje okrilje? Lahko sklepamo, da jo je zelo podpirala in da ji je Lea naklonjenost vračala.

Tudi v četrtem letniku gimnazije ne moremo mimo omembe, da se je ponovno preselila. Pod ime stanodajalca je vpisan Marcel Čukli,

33 HR-DAZG-115 II. ženska realna gimnazija u Zagrebu. Glavni imenik, učenika 6C razreda za školsko godino 1948/9.

njen svak. Naslov pa je bil isti kot v prvem letniku gimnazije. To je na Nikolićevi 14. Kot možni razlog za to selitev vidim, da je tašča Leine sestre Marije ali umrla ali se je preselila v drugo stanovanje.

Kakor koli že, spremembe kraja bivanja so bile za Leo stalnica. Koliko je to vplivala nanjo, si težko predstavljamo. Jo je to obremenjevalo ali se s tem ni preveč ukvarjala? Verjetno pa ni bila edina med sošolci, ki je večkrat morala reševati stanovanjski problem. Za tiste čase je bilo to popolnoma nekaj drugega kot danes.

5. junija 1951 je Lea opravila zrelostni izpit - maturo. S tem je uspešno zaključila izobraževanje na srednješolskem nivoju. Maturitetno spričevalo je bilo izdano 23. 6. 1951.³⁴

Ne glede na težave, s katerimi je Lea soočala v času gimnazijskih let, pa je na koncu dosegla svoj cilj. Za njeno čustveno stabilnost in samozavest je bilo to velikega pomena. V letih, ki jih poznamo kot leta adolescence, je vsak tak uspeh dobra popotnica za naprej, tudi za čas zrelih let. Več kot očitno je, da je bila vztrajnost njena pomembna vrlina še iz otroških let in ta jo je spremljala tudi v času dela v knjižnici v Črnomlju.

* * *

Po končani višji gimnaziji (1951) se je Lea vpisala na Pravno fakulteto v Zagrebu. To je tudi sama omenila v intervjuju.³⁵ Opravila je izpite za tri letnike študija.

Potrditev smo dobili tudi s strani nečaka Marcela Čuklija ter Slavice Canič. Obrnili smo se tudi na Hrvaški državni arhiv v Zagrebu, od koder smo dobili potrditev, da se je Lea Grabrijan vpisala v vseh osem semestrov študija prava Pravne fakultete v Zagrebu. Arhiv nam je pisne liste tudi posredoval.

34 HR-DAZG-115 II. ženska realna gimnazija, Imenik kandidata koji su polagali ispit zrelosti, 1951., br. 24071.

35 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

Broj imenika:		13		Grabrijan Lea		Sro. kći Leopolda i Anke	
rođena		3. veljače 1932. u Metliki		kotar Črnomelj		(prezime i ime) (ime oca i majke)	
Narodna Republika Slovenija		narodnosti slovenačke		svršila je školske godine 1950./51. osmi razred VII. gimnazije (ženske) u Zagrebu			
polagala prvi put ispit zrelosti		od 5. lipnja 1951. do 23. lipnja 1951.					
(Prije je polagala		u		u			
19		godine; u		19		.)	
USPJEH I VLADANJE							Napomene
Predmeti	Ocjene na ispitu				popravnom		
	pismenom	usmenom	konačne				
Hrvatski ili srpski jezik	dovoľjan	doobar	doobar				
Ruski jezik	dovoľjan	doobar	doobar				
Engleski jezik			doobar				
Latinski jezik			doobar				
Povijest		dovoľjan	dovoľjan				
Zemljopis s meteorologijom			doobar				
Prirodopis			vrlo doobar				
Geologija s mineralogijom			vrlo doobar				
Matematika	doobar	dovoľjan	dovoľjan				
Fizika		doobar	doobar				
Kemija			dovoľjan				
Filosofija			doobar				
Crtanje			vrlo doobar				
Pjevanje							
Tjelesno vježbanje			vrlo doobar				
Predvojnička obuka (neobavezno)			odličan				
jezik							
Vladanje odlično							Svjedodžba izdana pod br. 13 od 23. 11. 1951. Duplikat izdan pod br.
Opći uspjeh doobar							
Odluka ispitnog odbora: Na temelju navedenih ocjena ispitni odbor je re- ključio, da je Grabrijan Lea položila ispit zrelosti s dobrim uspjehom.							

8. Leino spričevalo o opravljeni maturi na VII. ženski gimnaziji v Zagrebu. Dokument hrani Državni arhiv Zagreb.

9. Lea Grabrijan kot maturantka. Fotografijo hrani prof. dr. Matjaž Birk, vnuk Leine tete Pavle Malešič, rojene Grabrijan.

Lea se je na fakulteto vpisala 5. oktobra 1951. Kaj je vplivalo na njeno odločitev za študij prava? Je nanjo vplival starejši brat Slavko, ki je prav tako bil pravnik? Je v svoji mladostniški želji upala na to, da bo popravila krivico, ki se je zgodila družini? Ne vemo, kaj se ji je pletlo po glavi. Dejstvo pa je, da študija ni zaključila.

Kot razlog za opustitev študija je Lea navedla nestrinjanje z načinom sojenja, ki ga je videla kot študentka. Kot je omenila v intervjuju: *»Videla sem toliko krivic na pravni fakulteti (predvidevamo, da je mislila na sodišču op. a.), kako so to obsojali. In sem rekla, to so nesrečniki, to niso pravi kriminalci. Razumete? Pravi kriminalci so na položajih, pa na foteljih sedijo. Od malih kriminalcev do velikih. To so bili ljudje, ki niso imeli zaposlitve. Pa sem rekla javnemu tožilcu, jaz se s temi vašimi obsodbami nič ne strinjam.«*³⁶

Glede na izrečeno ji samozavestnega nastopa nikakor ne moremo oporekati. Mogoče je tudi v tem videti dozoreli karakter.

Na opustitev študija bi lahko vplivali tudi drugi razlogi. Tudi v tem obdobju Lei življenje ni prizanašalo. Ko je bila stara štiriindvajset let, ji je leta 1956, po hudi bolezni, umrl oče. Leto za tem Lea ostane tudi brez matere.

Čas po koncu višje gimnazije do njenega odhoda v ZDA, leta 1959, je za nas precejšnja uganka. Več bi mogoče izvedeli samo v primeru prebiranja osebne korespondence, če bi le-ta bila dosegljiva.

Kakor koli, leta 1959 se Lea, na povabilo svojega brata Francija, odpravi v Združene države Amerike. Tudi v tem se vidi medsebojna naklonjenost med sestro in bratom. Kaj se je takrat pletlo Lei po glavi, težko rečemo. Je razmišljala tudi o stalni naselitvi? Povsem možno, saj je tam ostala dobro leto.

V času bivanja v ZDA jo je brat odpeljal tudi na Havaje. Po pripovedovanju nekaterih pa naj bi imela tudi večji nesporazum. V Leo se je zagledal v ZDA živeči Slovenec in brat Franci je pričakoval, da bo Lea pristala na dvorjenje snubca. Toda Lea ni razmišljala o poroki s tem Slovencem in se je vrnila v domovino. Kljub temu pa se odnosi z bratom niso povsem ohladili, saj ga je Lea še obiskala, prav tako tudi on njo v domovini.

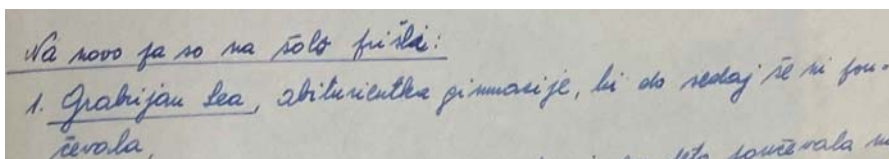
36 Isto.

10. Lea leta 1982 na obisku pri bratu Franciju ter njegovi družini v ZDA. Od leve proti desni: Lea Grabrijan, brat Franci, nečakinja Leah Jean, svakinja Dorothy in nečak David. Fotografijo hrani prof. dr. Matjaž Birk, vnuk Leine tete Pavle Malešič, rojene Grabrijan.

Po vrnitvi v domovino se je Lea zaposlila na Osnovni šoli Vinica, čeprav ni imela ustrezne izobrazbe, a pomanjkanje kadra je bilo takrat res veliko. V šoli je poučevala tri šolska leta, kar je razvidno iz šolske kronike, kjer je na seznamu učiteljev zapisana med leti 1961 in 1964.³⁷

Tekst v zapisu: »Na novo pa so na šolo prišli: 1. Grabrijan Lea, abiturientka gimnazije, ki do sedaj še ni poučevala.«

11. Zapis iz Kronike OŠ Vinica o zaposlitvi Lee na šoli v šolskem letu 1961/62. Gradivo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota za Dolenjski in Belo krajino v Novem mestu.

37 SI_ZAL_ČRN/0050 Osnovna šola Vinica - Šolske kronike 1957-1999.

12. Fotografija Lee in učencev, katerim je bila razrednik. Lea sedi četrta z leve. Iz Kronike OŠ Vinica. Gradivo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota za Dolenjsko in Belo krajino v Novem mestu.

Lea Grabrijan je prvo leto poučevala na razredni stopnji, naslednji dve na predmetni. Na predmetni stopnji je poučevala slovenščino, zgodovino ter temelje socialistične morale. V času dela na šoli je bila tudi razrednik. Kronika šole hrani fotografijo, kjer je Lea, kot razredničarka, fotografirana skupaj z učenci 6. razreda.³⁸

O tem, kako se je spominjala tega časa poučevanja, je Lea več povedala v intervjuju:

»Učila sem in otroci so me imeli zelo radi. Ker jaz sem jih s pohvalo vzpodbudila, ne z grajo. Jaz sem jim dala motivacijo, da so se trudili. Pa tudi tam niso bili vsi vzgojeni in tudi takšni, ki so bili težko dojemljivi, netalementirani. Ni bilo tako, kot je sedaj s tistimi, ki se težje učijo, ki imajo posebne šole. Tam so bili vsi skupaj. Potem so mi dali učiti temelje socialistične morale. Povedala vam bom nekaj naslovov: socializem, komunizem, racionalizem, ne vem kaj še vse. Pa sem jim rekla, kaj ste vi nori? To so vprašanja za študente pravne fakultete, ne pa za osnovnošolce brez predznanja. In sem vprašala inšpektorja, kaj

38 Isto.

bi vi tukaj govorili, pa mi je rekel: ja, tovarišica, učite, kaj čete. To je bil odgovor. In sem rekla, otroke moraš naučiti, da so spoštljivi, da ne uničujejo tuje imovine, da en drugemu pomagajo, takšne stvari.»³⁹

Tisti, ki smo jo poznali, zagotovo nismo presenečeni nad njenim razmišljanjem. Njena bistrost je hitro opazila nesmisle sistema, ne glede na to, za kateri sistem je šlo. In glede tega je imela svoje mnenje, ki ga je bila pripravljena tudi deliti. Ni nujno, da je to bilo vedno dobro za njeno kariero in delovanje na družbenem področju, a iz svoje kože ni mogla.

Kako koli že, se Lea ni dolgo zadržala v tem poklicu. Iskala je naprej. Kot se je pozneje pokazalo, je bilo to zanjo in za okolje, v katerem je delovala, zelo koristno.

* * *

Kot je Lea omenila v intervjuju, je tedanji Republiški sekretariat za kulturo (tedanje ministrstvo za kulturo, op. a.) leta 1964 razpisal dve štipendiji za študij knjižničarstva na Pedagoški akademiji, ki se danes imenuje Pedagoška fakulteta. Kot je povedala Lea, ni bilo velikega zanimanja za štipendiji. Samo ona se je prijavila na razpis, druga štipendija je ostala neizkoriščena. Nezanimanje je bilo, po njenem mnenju, zato, ker je bilo knjižničarstvo »na slabem glasu.«⁴⁰

Lea Grabrijan je tako leta 1964 vpisala na Pedagoški akademiji smer knjižničarstvo – angleški jezik s književnostjo. Bila je del prve generacije študentov smeri višji knjižničar, ki so jo organizirali na prej omenjeni akademiji.⁴¹

Študij je trajal tri leta; po tedanjem sistemu študija je to bila višja šola. Študij je Lea zaključila z diplomom in kot je razvidno iz dokumentacije, ki smo jo prejeli iz Pedagoške fakultete, se je Lea prijavila k diplomskemu izpitu 26. maja 1967.⁴²

39 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

40 Isto.

41 DL, št. 6, Let. XLIII, 6. 2. 1992, str. 24.

42 Dokumentacija referata Pedagoške fakultete v Ljubljani za leto 1967.

St. delov.: PEDAGOŠKA AKADEMIJA V LJUBLJANI

PREJETO 25. V. 1967

Prijava
Šola 152/7 3 -

Prijava

k diplomskemu izpitu

DIPLOMA IZDANA dne 1. 6. 67

Pedagoške akademije
Direktorju *Višje-pedagoške šole*

v Ljubljani

Prijavljam se k diplomskemu izpitu iz knjižničarstva

Izpit nameravam delati v junijem terminu

1967 leta, in sicer prvi krat.

PRILOGE: 1. Spričevalo o učiteljskem diplomskem izpitu (spričevalo o višjem tečajnem izpitu); ✓
2. Spričevalo o opravljenem strokovnem učit. izpitu;
3. Indeks; ✓
4. Rojstni list. ✓

V Ljubljani, dne 26. V. 1967.

Podpis:
Lee Grabrijan
redni — izredni asistent Višje pedagoške šole

DZS-6353-58

13. Prijava Lee Grabrijan k diplomskemu izpitu iz knjižničarstva na Pedagoški akademiji. Dokument hrani referat Pedagoške fakultete v Ljubljani.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA V LJUBLJANI

DIPLOMA

Lea GRABRIJAN

ROJEN(A) DNE [REDACTED] V KRAJU [REDACTED]

OBČINA Metlika SR Slovenija

JE OPRAVIL(A) DNE 21. junija 1967 DIPLOMSKI IZPIT

IZ PREDMETNE SKUPINE knjižničarstvo- angleški jezik IN DOSEGEL(A)

TALE USPEH: IZ knjižničarstva [REDACTED]

IZ angleškega jezika s književnostjo [REDACTED]

IZ PEDAGOŠKIH IN PSIHOLOŠKIH PREDMETOV [REDACTED]
/

NA OSNOVI DOSEŽENEGA USPEHA SE MU(JI) PRIZNAVA IZOBRAZBA

VIŠJE STOPNJE IN PRAVICA, DA DELA KOT UČITELJ(ICA) ZA

Angleški jezik in kot knjižničar

NA OSNOVNIH ŠOLAH ~~NA POSEBNIH ŠOLAH~~

V LJUBLJANI, DNE 21. junija 1967

STEVILKA 47/64-152/67

PREDSTOJNIK ODDELKA

DEKAN

14. Potrdilo o opravljeni diplomi na Pedagoški akademiji, smer knjižničarstvo - angleški jezik. Dokument hrani referat Pedagoške fakultete v Ljubljani.

Diplomski izpit je opravila 21. junija 1967. Naslov diplomskega dela je bil: »*Delo z mladim bralcem v različnih starostnih stopnjah.*«⁴³ Kot nam je povedala Katja Šikonja Brajkovič, bibliotekarka knjižnice na Pedagoški fakulteti, diplomskega dela v knjižnici ne hranijo.⁴⁴ Lahko predvidevamo, da je izvod hranila avtorica.

V intervjuju je Lea Grabrijan z zelo pozitivnimi mislimi opisala čas študija, še posebej svoje sošolce:

»Jako dobro smo se imeli. Ko smo v Ljubljani študirali, smo res intenzivno študirali. Skoz in dobre prijatelje sem imela, dobre kolege, poštene kolege. Ta skupina, vsaka, ki je z mano študirala, je diplomirala.«⁴⁵

V pogovoru z Leino sošolko, gospo Marijo Grubelnik, je ta izpostavila, da je bila Lea pri študiju »prizadevna in pridna.«⁴⁶

Še ena potrditev več, kako se je Lea oprijela priložnosti, ki se ji je ponudila. Sklepamo lahko, da se je pri svojih dvaintridesetih letih odločila narediti spremembo, s katero je upala na ureditev eksistencialnih razmer. Predvsem si je lahko obetala stalno zaposlitev. V tistih časih službe niso bile samoumevne, še posebej ne za osebe z na primer renomejem njene družine (povojni dogodki, op. a.).

43 Isto.

44 Podatek poslala Katja Šikonja Brajkovič po elektronski pošti, 10. 2. 2021.

45 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

46 Telefonski pogovor z Marijo Grubelnik, 16. 9. 2021.

ZAPOSILITEV V LJUDSKI KNJIŽNICI ČRNOMELJ

Pred samo zaposlitvijo v Črnomlju je Lea, kot je povedala, opravila dvotedensko prakso v »Delavski knjižnici«⁴⁷ v Ljubljani.⁴⁸ »V septembru 1967 je upravo knjižnice prevzela Lea Grabrijan iz Metlike ...«⁴⁹ Lea je bila prva knjižničarka z diplomo v Beli krajini, na kar je bila zelo ponosna. Začetek dela v knjižnici ji je predstavljal velik izziv.

* * *

Ljudska knjižnica Črnomelj, kot se je imenovala ob ustanovitvi, je bila ustanovljena z odločbo Občinskega ljudskega odbora (OLO) Črnomelj dne 20. 12. 1961. Na odločbi je naveden datum 19. 1. 1962, ki velja kot datum ustanovitve.⁵⁰

Odločba pa je bila objavljena v Uradnem vestniku okraja Novo mesto.⁵¹

47 Delavska knjižnica je bila ustanovljena leta 1926. 1950 se je preselila v Delavski dom. Leta 2006 se je preselila v Knjižnico Otona Župančiča na Kersnikovo 2.

48 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

49 Knjižnica, št. 1-2, Let. 22 (1978), str. 105.

50 SI_ZAL_ČRN/0067, 1954-1957, Občinski ljudski odbor Črnomelj, teh. e. 70, dokument 022-4-62.

51 Uradni vestnik okraja Novo mesto, št. 4, 28. 2. 1962, str. 43.

Na podlagi 11. čl. Zakona o knjižnicah /Uradni list LRS št. 26/61/ na predlog Sveta za šolstvo, prosveto in telesno kulturo je Občinski ljudski odbor Črnomelj na skupni seji obeh zborov dne 20.12.1961 sprejel

O D L O Č B O

o ustanovitvi knjižnice Črnomelj

1.

Ustanovi se Knjižnica Črnomelj kot samostojni zavod. Sedež knjižnice je v Crnomlju.

2.

Naloga knjižnice je da:

- zbira, strokovno obdeluje in hrani knjižnično gradivo,
- omogoča uporabo knjižničnega gradiva državljanom, zavodom in organizacijam,
- organizira in vodi javne čitalnice
- pomaga bralcem pri razvijanju njihove splošne in strokovne izobrazbe, skrbi za kulturno vzgojo in razvedrilo državljanov,
- nudi pomoč pri znanstvenem in umetniškem delu,
- opravlja informativno in dokumentacijsko službo za znanstveno in strokovno delo, sodeluje pri sestavljanju centralnih katalogov,
- popularizira knjižnično gradivo z organiziranjem razstav, kulturnih prireditev, z izdajanjem katalogov, publikacij in z drugimi propagandnimi sredstvi,
- skrbi za napredek knjižničarske službe ter sodeluje z drugimi organi in zavodi zaradi čim bolj smotrne uporabe knjižničarskega gradiva.

3.

Knjižnica ima svoja pravila, ki jih sprejme Svet, potrdi pa Občinski ljudski odbor.

4.

Pravila knjižnice določajo: o imenu, namenu, nalogah, področju, organizaciji in poslovanju knjižnice ter o načinu in pogojih, kako in komu se knjižnično gradivo izposoja.

5.

Knjižnico vodita svet knjižnice in upravnik. Svet šteje 5 do 15 članov. Upravnik knjižnice je po svojem položaju član Sveta knjižnice. Svet knjižnice se imenuje za dobo 2 let.

15. Prva stran Odločbe o ustanovitvi Knjižnice Črnomelj. Dokument hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota za Dolenjsko in Belo krajino v Novem mestu.

Tajnik OLO Črnomelj, Martin Tomc, je 16. 1. 1962 podpisal Odločbo o imenovanju začasnega sveta Knjižnice Črnomelj.⁵² Svet so sestavljali: predsednik ing. Branko Peternelj, člani prof. Darka Čop, Tončka Geltar, prof. Ladislav Čenčur in Marija Muc.

Za prvo upravnico knjižnice so izbrali Martino Grahek, učiteljico iz Črnomlja.⁵³ Ko se je v knjižnici zaposlila Lea Grabrijan, je postala tudi upravnica knjižnice.

16. Fotografija prostorov knjižnice v stavbi nekdanje posojilnice, torej tam, kjer je danes sedež NLB Črnomelj (Trg svobode 2). Mirko Kramarič sedi v sredini. Fotografijo hrani Miljana Darmanovič, vnukinja Mirka Kramariča.

Preden se je Lea zaposlila v knjižnici, je delo v knjižnici opravljal Mirko Kramarič, upokojeni poštni uradnik. Jasno je, da njegovo znanje ni segalo na področje knjižničarstva. Bil je entuziast, ki je vestno služil skupnosti, na kar je potrebno s hvaležnostjo opozoriti.

Kot je omenila Lea, so se ob njenem prihodu v knjižnico nekoliko opazile medgeneracijske razlike med Kramaričem in njo, vendar iz

52 SI_ZAL_ČRN/0067, 1954-1957, Občinski ljudski odbor Črnomelj, teh. e. 70, dokument 022-2-62.

53 SI_ZAL_ČRN/0067, 1954-1957, Občinski ljudski odbor Črnomelj, teh. e. 70, dokument 022-19-63.

40 tega nista delala problemov. Ali je Kramarič kmalu za tem prenehal z delom v knjižnici ali je delal še nekaj časa, mi ni znano. Zagotovo aprila 1968 ni nič več deloval v knjižnici.

Popolnoma razumljivo je, da se je hotela Lea, z znanjem ki ga je imela, uveljaviti in s strokovnim pristopom opravljati delo v knjižnici. To pomeni, da je postavitev gradiva uredila po načelih stroke. Trudila se je, kar ni ostalo neopaženo.

Pri tem pa moramo opozoriti na pomemben segment delovanja knjižnice v času Leinega vodenja. Lea Grabrijan se je že takrat zavedala pomembnosti medijev, v tistem času predvsem tiskanih medijev. Zelo dobro je razvila komunikacijo z novinarji regionalnega tednika Dolenjski list, kar se je skozi čas njenega vodenja večkrat pokazalo.

Že prvo leto njenega delovanja, v letu 1968, sta bila objavljena dva članka.

21. 3. je bil v Dolenjskem listu (DL) objavljen nov obratovalni čas knjižnice. Omenjeno je bilo, da je sprememba posledica zaposlitve nove upravnice knjižnice, torej Lee Grabrijan.⁵⁴ Nato so v št. 17/18 Dolenjskega lista z Leo opravili kratek intervju. Povedala je, da je v knjižnici uvedla že nekaj novosti. Med drugim tudi to, da na obisk v knjižnico prihajajo tudi učenci osnovnih šol, za katere pripravlja tematske razstave.⁵⁵

Ko je Lea začela z delom v knjižnici, je bila ta v prostorih nekdanje posojilnice, torej tam, kjer je danes sedež NLB Črnomelj (Trg svobode 2). To je bila prva lokacija 1962. leta ustanovljene knjižnice. Seveda knjižnica ni imela celotne stavbe, ampak le osrednji in desni trakt pritličja.

Knjižnice v času pred Leino zaposlitvijo niso registrirali kot javni zavod, to je uspelo šele njej.

O tem je povedala: »Jaz sem knjižnico registrirala, ker sem imela pravno znanje. Vse dokumente samoupravne, ker eni so samo prepisovali, pa prilagajali. Jaz pa sem naredila točno samoupravne akte za knjižnico, prilagojeno našim razmeram ... vem, da sem te samouprav-

54 DL, št. 12, Let. XIX, 21. 3. 1968, str. 16.

55 DL, št. 17/8, Let. XIX, 25. 4. 1968, str. 22.

Okrožno gospodarsko sodišče v Ljubljani kot registrsko sodišče izdaja na osnovi Pravilnika o vpisu zavodov v register (Ur.l.SFRJ št. 37/65) po prigrasitvi z dne 23.12.1968, Us 166/68 sledeči

S K L E P

V register zavodov se vpiše zavod:

Naziv in sedež:
Ljudska knjižnica Črnomelj, Otona Zupančiča 7.

Datum in številka akta o ustanovitvi ter ime ustanovitelja:
ObLO Črnomelj z odločbo šte. o22-4/62-1 z dne 19.1.1962.

Predmet poslovanja:
Naloga knjižnice je, da zbira, strokovno obdeluje in hrani knjige in drugo knjižnično gradivo. Omogoča uporabo knjižničnega gradiva občanom, zavodom in organizacijam. Vodi javno čitalnico. Pomaga bralcem pri razvijanju njihove splošne in strokovne izobrazbe ter skrbi za kulturno vzgojo in razvedrilo občanov. Opravlja informativno službo. Popularizira knjižnično gradivo z organizacijo razstav, kulturnih prireditev in drugimi propagandnimi sredstvi. Sodeluje z drugimi organi in organizacijami za čim bolj smotno uporabo knjižničnega gradiva.

Upravnik je Lea G r a b r i j a n .

Za zavod podpisujeta:
Lea G r a b r i j a n upravnik,
F e r l e ž Zofka, predsednik sveta, ki sopodpisuje
finančne dokumente.

Taksa po tar.št. 4/1 in 5 Takse tarife (Ur.l.FLRJ št. 16/60) v znesku ND 5.- bo obenem z opom.takso ND 1.- po tar.št. 53 iste tarife, izterjana v sodnih kolekih naknadno.

Okrožno gospodarsko sodišče,
Ljubljana, dne 29.sept.1969.

vpisano v register zavodov

dne:
Vodja registra *Y. X. 1968*
Vanič Franja

dost.
ur.l.srs
zavodu s pl.nal. za nd 70 in poziv za 5 + 1
us vpisnik
seznam vpisov tek.št. *207/69*
imenik
v pos.ev. zavodov.

Sodnik
dr.Ljubo Drnovšek

Došlo _____
Prejeto _____
Primerjal _____
Odobrilo _____

17. Sklep o registraciji zavoda Ljudska knjižnica Črnomelj. Dokument hrani
Sodni register Okrožnega sodišča v Novem mestu.

42 ne akte delala, so bili nekaki prazniki. 4 dni sem samo čaj pila in orehe jedla in to pisala (smeh), pa sestavljala gradivo.«⁵⁶

Kot je razvidno iz dokumentacije, je Okrožno gospodarsko sodišče v Ljubljani sklep o registraciji zavoda sprejelo 29. 9. 1969.

V sedmi številki Dolenjskega lista iz leta 1973 so objavili nov intervju z Leo Grabrijan, ob katerem je bila objavljena tudi fotografija. Avtor članka je bil J. Pezelj, kdo je avtor fotografije, ni navedeno.⁵⁷

18. Članek iz Dolenjskega lista z naslovom: *Pravljice za malčke, Let. 24, št. 7, (15. 2. 1973), str. 10.*

Fotografija je bila posneta v prostorih nekdanjega Dijaškega doma Črnomelj, kamor se je knjižnica preselila leta 1968. Razlog za selitev je bila prodaja stavbe nekdanje posojilnice Ljubljanski banki. Prostor v Dijaškem domu so bili glede na površino prejšnjih manjši, na kar je opozorila tudi Lea Grabrijan v članku Knjižničarstvo v Beli krajini.⁵⁸

56 Intervju 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

57 DL, št. 7, Let. XXIV, 15. 2. 1973, str. 10.

58 Knjižnica, št. 1-2, Let. 22(1978), str. 105.

Lea Grabrijan je bila pozneje priča še dvema selitvama knjižnice. Prva se je zgodila konec leta 1973, ko so se morali, na zahtevo Dijaškega doma, iz prostorov umakniti. Toda to je bilo za knjižnico dobro, saj se je preselila v pritlični del stavbe nekdanjega otroškega vrtca na Gričku (Zadružna ulica 6). Kot je zapisala Lea: »Oktobra 1973 se je preselila (knjižnica, op. a.) v malo oddaljene, a lepo urejene prostore starega otroškega vrtca na Zadružni cesti 6. Adaptacijo je finančno omogočila skupščina občine Črnomelj. Knjižnica je, tudi z denarnimi sredstvi, ki jih je dobila od Kulturne skupnosti Slovenije, kupila povsem novo knjižnično opremo. Tedaj je imela tri prostore: izposojevalnico in čitalnico skupaj, posebej pa pionirski oddelek in skladišče.«⁵⁹ Ti prostori so bili po kvadraturi neprimerno večji in Lea je delo v knjižnici preoblikovala na bolj primeren način. Uradna otvoritev novih prostorov je bila v okviru praznovanja občinskega praznika Občine Črnomelj. O tem je poročal tudi Dolenjski list.⁶⁰ V osmi številki, ki je izšla 21. februarja 1974 so zapisali, da so pred tednom dni slovesno odprli nove prostore knjižnice.

19. Fotografija stavbe na Gričku (Zadružna ulica 6), v katero se je knjižnica preselila konec leta 1973. Fotografijo hrani Štefanija Fortun.

59 Isto.

60 DL, št. 8, Let. XXIV, 21. 2. 1974, str. 19.

44 Zadnja selitev se je zgodila konec 1985, ko se je knjižnica ponovno preselila v prostore Dijaškega doma.

* * *

Pri delovanju knjižnice je bilo za Leo pomembno tudi to, da se pri delu ni zaprla med štiri stene. Sposobna je bila pogledati tudi izven običajnih okvirjev in meja. Kdaj točno se je spletla močna profesionalna vez med Leo na eni in direktorjem Študijske knjižnice Mirana Jarca Novo mesto Bogom Komeljem na drugi strani, mi ni poznano, vendar se je ta povezanost čutila pri sodelovanju obeh knjižnic, kot tudi pri delovanju Društva knjižničarjev Dolenjske, katerega spiritus agens sta bila oba; Komelj je bil njegov prvi predsednik, Grabrijanova pa naslednja.

Plod dobrega sodelovanja je bilo tudi gostovanje razstave o Miranu Jarcu, ki so jo pripravili v novomeški knjižnici, in jo pozneje postavili tudi v črnomaljski knjižnici. Razstava je bila odprta 9. 6. 1975. K pomembnosti dogodka sta s prisotnostjo prispevali obe hčerki Mirana Jarca, Eka in Marija ter Jarčev prijatelj Božidar Jakac.

Naslednja odmevna razstava, ki jo je pripravila Študijska knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in je gostovala v Ljudski knjižnici Črnomelj, je bila razstava o belokranjskem rojaku Otonu Berkopcu. To so novomeški knjižničarji postavili ob 70-letnici omenjenega pesnika, prevajalca, urednika in publicista leta 1976. Januarja 1977 so razstavo postavili tudi v črnomaljski knjižnici. O tem so poročali tudi v Dolenjskem listu.⁶¹

Lea Grabrijan je ves čas sledila trendom razvoja v knjižničarski stroki in s tem povezanimi spremembami.

Tako je leta 1977 v knjižnici uvedla članarine. Pred tem so člani za izposajo vsake knjige plačevali izposojevalnino. Ta ukrep je bil uveden z namenom povečati izposajo v knjižnici in učinek se je poznal že prvo leto. V članku v Dolenjskem listu so še zapisali, da je članarina za odrasle znašala 20 din, za otroke 10 din na leto.⁶²

61 DL, št. 4, Let. XXVIII, 27. 1. 1977, str. 7.

62 DL, št. 39, Let. XXVIII, 6. 10. 1977, str. 18.

20. Fotografija ob odprtju razstave o Miranu Jarcu v knjižnici. Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj.

21. Članek iz Dolenjskega lista z naslovom: Zanimanje za razstavo o Otonu Berkopcu, Let. 28, št. 4 (27. 1. 1977), str. 7.

Lea se je vztrajno trudila, da bi knjižnica nakupila čim več novega, aktualnega gradiva. Konec sedemdesetih in v prvi polovici osemdesetih let je knjižnica povečala dotok novega, predvsem knjižnega gradiva. Posledično je to pomenilo več izbire za člane, po drugi strani pa je knjižnica postala vse bolj prostor knjižničnega gradiva, izgubila pa je prostor za razstavno dejavnost in prostor za prireditve. Tudi na to je opozarjala Lea. Širša javnost pa je bila glede tega seznanjena tudi s člankom, objavljenim v Dolenjskem listu decembra 1983.⁶³

Opozoriti je potrebno še na en segment Leinih prizadevanj, ki so prav tako sodile k razvoju knjižnice. Zavedala se je, da bo, glede na razmere, potrebno vzpostaviti knjižnično mrežo.

Kot prvo v tej smeri je bilo odprto izposojevališče v Semiču, ki je bil takrat del občine Črnomelj. Uradna otvoritev je bila 27. 10. 1974 v okviru proslave 30-letnice I. kongresa kulturnih delavcev, ki se je odvila v Kulturnem domu Jožeta Mihelčiča v Semiču (stavba je bila 2008 podrt, na tej lokaciji je sedaj parkirišče pred Kulturnim centrom Semič). Kulturna skupnost Črnomelj je financirala nakup knjižnih polic in osnovni fond gradiva. Kot je povedal Leopold Marinček, ki je nato leta delal v izposojevališču kot izposojevalec, so kupili 326 knjig.⁶⁴

Naslednje izposojevališče je bilo odprto v Vinici. To se je zgodilo v okviru praznovanja praznika Krajevne skupnosti Vinica, 24. 10. 1976. Prostora za postavitve gradiva in izposojajo so dobili v nekdanjih prostorih pošte.⁶⁵ Kasneje so gradivo prenesli v prostor »Župančičeve rojstne hiše,« kjer je izposojevališče delovalo do zaprtja.

Pozneje so bila odprta še izposojevališča v Adlešičih (1986), Starem trgu (1990) in Dragatušu (1992). V vseh treh primerih so delovala v šolskih stavbah.

Zanimiva je anekdota, ki nam jo je Lea povedala v povezavi s Starem trgov:

»Hecno je bilo. V Starem trgu sem tudi delala knjižnico. Pa dobro, da sem prej vprašala. Sem rekla, kdaj gre avtobus v Stari trg in kdaj

63 DL, št. 34, Let. XXXIV, 22. 12. 1983, str. 7.

64 DL, št. 45, Let. XXV, 7. 11. 1974, str. 9.

65 Povzeto po: DL, št. 44, Let. XXVII, 28. 10. 1976, str. 18.

SEMIČ DOBIL TRETJO KNJIŽNICO

Ljudje pod Smukom bero

Od proslave 30-letnice prvega kongresa slovenskih kulturnih delavcev ima Semič kulturni hram več. To je ljudska knjižnica, ki je dobila streho v hiši krajevnega urada. S tem se je tudi stevilo knjižnic v kraju pod Smukom povečalo, saj sta že prej delovali šolska in strokovna knjižnica v Iskri.

Police, začetni fond knjig in drug inventar je semiški ljudski knjižnici omogočila črnomaljska kulturna skupnost. „Za zdaj se še ne moremo pohvaliti s kakšnim velikim knjižnim bogastvom, saj je na policah komaj 326 knjižnih del,“ pravi Polde Marinček, šef krajevnega urada, ki bo bdel tudi nad delovanjem nove knjižnice. „Knjižnica še ni odprta za javnost, ker ni urejena. Manjkajo knjige in karto-tečni listki, mnogo bo še potrebno postoriti. Računamo, da bo republiška kulturna skupnost dala obljubljeni stari milijon. Tudi Iskra naj bi nekaj primaknila, kot je slišati.“

Marinček računa, da bo knjižnica lahko sprejela prve bralce šele okoli novega leta.

Toliko je namreč še dela v njej. Tudi ogrevanja še ni. Je pa poleg sobe s knjižnimi policami manjša čitalnica, kjer bodo obiskovalci lahko za krajši čas sedli in prelistali revije, ki jih bo knjižnica tudi nabavljala. Tudi mladi,

Polde Marinček: „Dolžnost več!“

ki jim bo knjižnica omogočila branje mladinske literature, bodo lahko v čitalnici prelistavali zanimivo čtivo.

Katere dneve in kolikokrat na teden bo semiška ljudska knjižnica odprta, še ni znano. Marinček pravi, da bo dva do trikrat na teden dovolj, morda bi bilo dobro ljudi navaditi, da bi hodili v knjižnico tudi ob nedeljah. Sicer se pa za obiske ni bati. „Naši ljudje radi bero, le novo in zanimivo literaturo jim bomo morali dati v roke.“

I. ZORAN

Nova knjižnica na Vinici

Na proslavi krajevnega praznika se je predstavil tudi nov ženski pevski zbor – Znamke naj krepijo mir in sožitje

Dvorana viniške osnovne šole je bila v nedeljo, 24. oktobra, premajhna, da bi lahko sprejela vse krajanje, ki so prišli na proslavo praznika KS Vinica. Letos so praznovali tudi 20-letnico krajevnega praznika, ki so ga izbrali v spomin na dogodke leta 1943, ko so Nemci vdrli čez Kolpo na osvobojeno ozemlje.

Na proslavi, ki so se je udeležili tudi predsednik črnomaljske občine inž. Martin Janžekovič, predsednik izvršnega sveta Jože Vajs in drugi predstavniki družbenopolitičnih organizacij črnomaljske občine, je govornik orisal zgodovino kraja in današnje KS med NOB ter povojni napredek in dosežke na gospodarsko-komunalnem in kulturnem področju. V kulturnem programu, ki

so ga pripravili učenci viniške šole, se je javnosti prvič predstavil viniški ženski pevski zbor, katerega petje so poslušalci zelo odobravaljo sprejeli.

Po kulturnem programu je bila v avli šole otvoritev in ogled filatelistične razstave „Evropa vas pozdravlja“, ki jo je pod pokroviteljstvom viniškega kluba OZN pripravilo črnomaljsko filatelistično društvo „Oton Župančič“. Razstavljene so bile znamke iz vse Evrope, razstava pa je ubrana tako, da krepi prijateljstvo in sožitje vseh evropskih narodov.

Še eno pridobitev, na katero so že dolgo čakali, so dobili ljudje teh krajev: v bivših prostorih pošte so odprli novo ljudsko knjižnico.

A. B.

Ena od prireditev za krajevni praznik Vinice je bila filatelistična razstava „Evropa vas pozdravlja“. Krajanje so si z zanimanjem ogledali znamke iz vse Evrope.

23. Članek iz Dolenjskega lista z naslovom: Nova knjižnica na Vinici. Let. 27, št. 44 (28. 10. 1976), str. 18.

gre nazaj. Pravi (voznik avtobusa, op. a.), danes gre v Stari trg ob tej uri, nazaj pa pride šele jutri. Ne bi bilo dobro, da nisem vprašala.«⁶⁶

S tem je bila knjižnična mreža, kot si jo je Lea zamislila, vzpostavljena. Velik problem je bila nekoliko pomanjkljiva disciplina nekaterih zunanjih sodelavcev, ki so opravljali izposojno v teh izposojevališčih. Na dolgi rok se delo v teh izposojevališčih, z izjemo Semiča, ni obneslo in postopoma so se njihova vrata zaprla. V Semiču pa je razvoj prinesel nove prostore, katere si je z navdušenjem ogledala tudi Lea.

66 Intervju z Leo Grabrijan, 20. 10. 2011 v Domu starejših občanov Radenci.

Dandanes to ni več izposojevališče, pač pa knjižnica v pravem pomenu besede, čeprav deluje kot enota črnomaljske knjižnice.

49

24. Fotografija iz otvoritve novih prostorov Krajevne knjižnice Semič, oktober 2008. Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj.

* * *

Na pobudo tedanje tajnice Kulturne skupnosti Metlika, gospe Vladke Škof, se je Lea v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja lotila tudi urejanja metliške ljudske knjižnice. Ta je od ustanovitve leta 1972 delovala v slabih pogojih in dokaj neredno, ker ni imela redno zaposlenega kadra.

Kot je zapisala Lea, so metliški knjižnici leta 1972 namenili dva prostora v pritličju metliškega gradu in ju 1973 tudi uredili. Toda gra-divo je ostalo neurejeno in knjižnica ni delovala. Leta 1975 je,

50 na pobudo Škofove, Lea Grabrijan prevzela nalogo in v prostem času uredila gradivo knjižnice. Ob tem omenja, da sta ji pri tem pomagali učenki iz metliške osnovne šole, Janja Škof in Mojca Mežnaršič.⁶⁷

Knjižnica je bila uradno odprta 29. 2. 1976. Izposoja je bila možna vsako nedeljo med 9. in 12. uro.

Lea je na otvoritvi tudi fotografirala in eno izmed fotografij poslala na uredništvo Dolenjskega lista, ki je 8. aprila objavil fotografijo z notico o odprtju knjižnice v Metliki.⁶⁸

25. Notica iz Dolenjskega lista o odprtju knjižnice v Metliki. Let. 27, št. 15 (8. 4. 1976), str. 20.

Pred kratkim je Metlika dobila knjižnico in prvi bralci si že izposojajo njene knjige. Ljudsko knjižnico vodi Lea Grabrijan, medtem pa delavci črnomaljskega Běgrada preurejajo nove knjižnične prostore v nekdanji Kometovi stavbi na Pungartu. Kot kaže, bodo dela končana v jeseni in vodstvo knjižnice se nadeja še več bralcev. Na sliki: eden izmed prvih obiskovalcev. (Foto: Lea Grabrijan)

67 Knjižnica, št. 1-2, Let. 22 (1978), str. 107.

68 DL, št. 15, Let. XXVII, 8. 4. 1976, str. 20.

V tem času so z nakupom dopolnili knjižnični fond gradiva, ki je bilo postavljeno v prostem pristopu. Toda kmalu so ugotovili, da prostori v gradu ne ustrezajo hrambi knjižničnega gradiva. Kulturna skupnost Metlika je uspela z idejo, da bi en del nekdanjih prostorov podjetja Komet na Pungartu, ki so bili izpraznjeni, preuredili za potrebe knjižnice. Denar za adaptacijo je v veliki meri prispevala Kulturna skupnost Slovenije, ostalo pa občinska kulturna skupnost. Aprila 1977 so knjižnico preselili in 15. maja je bila uradno odprta.⁶⁹

Zagotovo Lee ni bilo težko prepričati, da se angažira pri urejanju metliške knjižnice. Predvidevamo, da je kot domačinka to videla kot svojo dolžnost, in lahko si predstavljamo, kako zadovoljna je bila, ko so redno zaposlili prvo knjižničarko, kar je pomenilo, da knjižnica v Metliki napreduje.

Mogoče so bili razlogi za velik angažma pri urejanju knjižnice v Metliki tudi druge. Mogoče se je hotela dokazati v rojstnem mestu, ki je bilo po vojni vse prej kot naklonjeno njeni družini.

Kakor koli že, tudi v tem primeru je zaorala ledino. Lahko se je pohvalila, da je po drugi svetovni vojni dvignila nivo celotnega knjižničarstva v Beli krajini.

Bistveni del karijerne pozornosti je Lea še vedno posvečala delovanju Knjižnice Črnomelj. V začetku osemdesetih let se je v knjižnici že pojavila prostorska stiska. Postalo je jasno, da na dolgi rok knjižnica potrebuje večje prostore. Knjižnični fond je rasel, zato so v obstoječih prostorih postavili dodatne police. Na ta način je knjižnica izgubljala prostor za razstave in prireditve.

V lokalnem tedniku Dolenjski list je bil objavljen članek: Malo prostora in malo denarja.⁷⁰

Kot se je pozneje pokazalo, je to bila uvertura za nadaljnjo rešitev prostorskih problemov knjižnice, ki se je konec leta 1985 ponovno preselila v prostore Dijaškega doma in januarja 1986 odprla vrata za obiskovalce. Ob tem je potrebno poudariti, da so bili ti večji kot ob selitvi leta 1968. Toda kljub temu niso ustrezali normativom, ki so

69 Povzeto po: Knjižnica, št. 1-2, Let. 22 (1978), str. 107.

70 DL, št. 51, Let. XXXIV, 22. 12. 1983, str. 7.

26. Članek iz Dolenjskega lista z naslovom: *Malo prostora in malo denarja*. Let. 34, št. 51, (22. 12. 1983), str. 7.

določali kvadraturu 700 m² (novi prostori so obsegali komaj 220 m²). Kot je povedala Grabrijanova: »Novih prostorov smo veseli, čeprav moram takoj pristaviti, da bi potrebovali večji pionirski oddelek, skladišče ter večnamenski prostor, prostore za čitalnico in opremljanje knjig.«⁷¹

Lea v času zaposlitve v knjižnici ni dočakala širitve. Do te je prišlo prvič leta 2006 in v letih pozneje, ko se je knjižnica razširila po prostorih Dijaškega doma. In prav to možnost je Grabrijanova predvidela že leta 1992. V intervjuju v Dolenjskem listu je zapisano: »Lea Grabrijan je tudi prepričana, da knjižnica ima možnost priti do večje površine, in sicer s širjenjem v sosednje prostore (Dijaškega doma, op.a.), ki jih trenutno zaseda OŠ Mirana Jarca.«⁷²

Ob tem pa moramo poudariti, da čeprav je knjižnica dobila prostore v pritličju Dijaškega doma, ti prostori do danes (januar 2022, op. a.) niso bili ustrezno urejeni.

71 DL, št. 31, Let. XXXVII, 31. 7. 1986, str. 7.

72 DL, št. 14, Let. XLIII, 2. 4. 1992, str. 9.

DELO V OKVIRU KNJIŽNIČNIH ZDRUŽENJ

Kot smo že omenili, je bila Lea Grabrijan angažirana tudi izven meja Bele krajine. Skupaj z »upravnikom« Študijske knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, Bogom Komeljem, sta realizirala idejo o ustanovitvi regionalnega stanovskega društva.

13. januarja 1977 so na sedežu Študijske knjižnice Mirana Jarca Novo mesto ustanovili Društvo knjižničarjev Dolenjske (DKD). Prvi predsednik je postal Bogo Komelj, podpredsednica Lea Grabrijan. Društvo se je povezovalo z ostalimi v Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije. To je bilo najmlajše področno društvo v Sloveniji.⁷³

Že na naslednjem, torej drugem občnem zboru Društva knjižničarjev Dolenjske, ki se je zgodil 15. 12. 1978, so za novo predsednico izvolili Leo Grabrijan.⁷⁴

Lea je DKD vodila do leta 1981. Njeno delo pa je, kot nov predsednik, nadaljeval Ivica Milić.

Tudi pri delu v društvu je bila zelo zagnana. O aktivnostih društva je tudi objavila članek v reviji Knjižnica.⁷⁵

Leta 1979 je DKD svojo aktivnost usmeril v popis knjižničarjev v splošnih, šolskih in knjižnicah ustanov ter gospodarskih organizacij. Poleg tega je društvo knjižničarjem v lokalnem okolju posredovalo

73 DL, št. 4, Let. XXVIII, 27. 1. 1977, str. 7.

74 Povzeto po: DL, št. 51, Let. XXIX, 21. 12. 1978, str. 7.

54 anketo glede pogojev dela. Na osnovi odgovorov je društvo dalo pobudo za organizacijo tečaja za knjižničarje, katerega organizacijo je prevzel Zavod za izobraževanje kadrov Novo mesto.

Lea je organizirala tudi nekaj ekskurzij, tako doma, kot tudi v tujino. V prej omenjenem članku je zapisala: »Člani društva iz Novega mesta so si lani na strokovni ekskurziji v Mariboru ogledali ljudsko in pionirsko knjižnico, na ekskurziji v Beli cerkvi pri Novem mestu pa rojstno hišo zgodovinarja dr. Franca Zwittera ter arheološke izkopanine vojvodinje Macklenburške. V maju smo za vse članstvo organizirali tri-dnevni izlet v Italijo. Ogledali smo si Padovo, Bologno, San Marino in Raveno. V jeseni smo bili na enodnevni ekskurziji v Zagrebu, kjer smo obiskali Narodno in univerzitetno knjižnico ...«⁷⁶

Je bila severna Italija izbrana naključno za cilj ekskurzije? Ne smemo pozabiti, da je v Padovi, v času do kapitulacije Italije, študiral njen brat Franci. Povsem verjetno je, da ji je o mestu in njenih znamenitostih tudi pripovedoval.

Lea se je že pred začetkom delovanja DKD povezovala z ostalimi knjižničarji iz različnih delov Slovenije. Pokazala je, da ima tudi dobre organizacijske sposobnosti. Maja 1974 so se v Črnomlju srečali knjižničarji iz vse Slovenije. Imeli so posvet ob 30-letnici postavitve temeljev sedanje mreže knjižničarstva. Po pripovedovanju Nataše Petrov, nekoč zaposlene v Študijski knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu, se je posvetovanje odvijalo v Kulturnem domu v Črnomlju.⁷⁷

Po posvetu v Črnomlju so se udeleženci posveta odpravili v Srednjo vas pri Črmošnjicah (občina Semič), kjer so bili med drugo svetovno vojno postavljeni temelji povojnega knjižničarstva v Sloveniji. Na tem dogodku je predsednik Društva knjižničarjev Slovenije, dr. Branko Berčič, podelil Čopovo diplomu Bogomilu Gerlancu.⁷⁸

Lea Grabrijan je bila tudi prva predsednica Društva knjižničarjev Dolenjske, ki je zaslužnim podelila diplome za častno članstvo v društvu, in sicer 24. aprila 1980. Kot so zapisali v članku v Dolenjskem listu, so bili prvi častni člani knjižničarji Bogo Komelj, Kristina Lazor-

75 Knjižnica, št. 1-4, Let. 24 (1980), str. 150/1.

76 Isto, str. 151.

77 Telefonski pogovor z Natašo Petrov, 30. 11. 2021.

78 DL, št. 22, Let. XXV, 30. 5. 1974, str.8.

27. Fotografija posneta na ekskurziji Društva knjižničarjev Dolenjske v severni Italiji. Fotografijo hrani Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto (zbirka Boga Komelja). Lea sedi četrta z leve.

28. Prvo imenovanje častnih članov Društva knjižničarjev Dolenjske (april 1980). Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj. Lea je na fotografiji druga z leve.

56 ko, Savica Zorko, pisatelj Radko Polič ter Nada Serajnik in Vladka Škof. Diplomo so podelili tudi skupini propagandistov, ki je pomagala pri nakupu Guttenbergove Biblije.⁷⁹

Te časti, po mojem mnenju popolnoma upravičeno, je bila kasneje deležna tudi sama.

Lei so za delo v DKD podelili naziv častni član 27. marca 1997.⁸⁰ Vsekakor pa to ni bilo edino priznanje, ki ga je prejela za svoje delo. Zagotovo je bila najbolj ponosna na prejem »Čopove diplome.«

*Čopova diploma se podeli za izredno pomembno življenjsko delo na področju knjižničarstva, ki je širšega pomena in prispeva k ugledu in napredku knjižničarske stroke. Čopove diplome se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih ali pridruženih članov Zveze. Čopovo diplomu lahko posameznik prejme le enkrat.*⁸¹

Lei Grabrijan so to čast izkazali na posvetovanju Zveze bibliotekarski društev Slovenije na Otočcu 29. 9. 1977. Posebne časti je bila Lea deležna tudi s strani tednika Dolenjski list. V rubriki »Portret tega tedna« so izpostavili Leo, njeno delo ter prejem Čopove diplome.⁸² Prejemnica priznanja je med drugim rekla: »Komaj verjamem, da je vse res. Slišala sem, da sem v Sloveniji prva diplomirana knjižničarka s tako visokim priznanjem. Ampak to ni samo moje priznanje, diploma je tudi priznanje belokranjskemu knjižničarstvu in kulturi. Povejte, kdo ne bi bil vesel tolikšne časti.«

Na koncu naj omenimo, da je bila deležna visokega priznanja tudi s strani občine Črnomelj. Februarja 1992 je prejela Župančičevo plaketu za življenjsko delo.⁸³ Plaketo so ji podelili na proslavi ob praznovanju kulturnega praznika 8. 2. 1992.

Ujeli so še zadnje dneve njenega službovanja v knjižnici, kajti upokojila se je 29. 3. 1992.

79 DL, št. 18-19, Let. XXXI, 8. 5. 1980, str. 9.

80 DL, št. 13, Let. XLVIII, 3. 4. 1997, str. 10.

81 Vir: Spletna stran Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Čopova diploma in priznanje | ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE (zbds-zveza.si).

82 DL, št. 39, Let. XXVIII, 6. 10. 1977, str. 24.

83 DL, št. 6, Let. XLIII, 6. 2. 1992, str. 9.

Portret tega tedna

Lein praznični dan

Ne vem, ali je človek lahko še srečnejši, kot je bila prejšnji četrtek Grubrijanova Lea. V avli otoškega Garni hotela je kar naprej stiskala zdaj Copovo diplomu, zdaj šopek rdečih nageljnov in ponavljala: „Komaj verjamem, da je vse res. Slušala sem, da sem v Sloveniji prva diplomirana knjižničarka s tako visokim priznanjem. Ampak to ni samo moje priznanje, diploma je tudi priznanje belokranjskemu knjižničarstvu in kulturi. Povejte, kdo bi ne bil vesel tolikšne časti!“

Lei se je smejala v srcu, od navdušenja so ji besede zastajale v grlu in solze na očeh. Še nikoli ni doživela kaj takega, kaj tako presenetljivega. „To je zame velik dan, praznik,“ je šepnila. Desetine rok so segale po njeni desnici. Komaj se je vsem zahvalila za čestitke. Za iskrene čestitke stanovskih kolegov in kolegic – slovenskih knjižničarjev, ki so ta dan začeli strokovno posvetovanje na Otočcu.

✱ Sicer je bila podelitev Copovih diplom, s katerimi Društvo bibliotekarjev Slovenije vsako leto nagradi nekaj svojih članov za izjemno poštivalnost in dosežke v knjižničarskem poklicu, le trenutek sredi delovnega in strokovnega srečanja knjižničarjev iz vseh slovenskih mest, le premor med razglabljanjem o poteh in razvojnih možnostih te lepe, a nad vse odgovorne in nemalo naporne dejavnosti, čemur je tudi Grubrijanova ves čas pazljivo sledila. Sklenila je, da ji ne sme uiti nobena pomembna stvar, nobena izkušnja, še zlasti pa ne taka, ki bi jo lahko koristno uporabila doma v Črnomlju.

Lea ima kaj pokazati, Ureditev matičnih knjižnic v

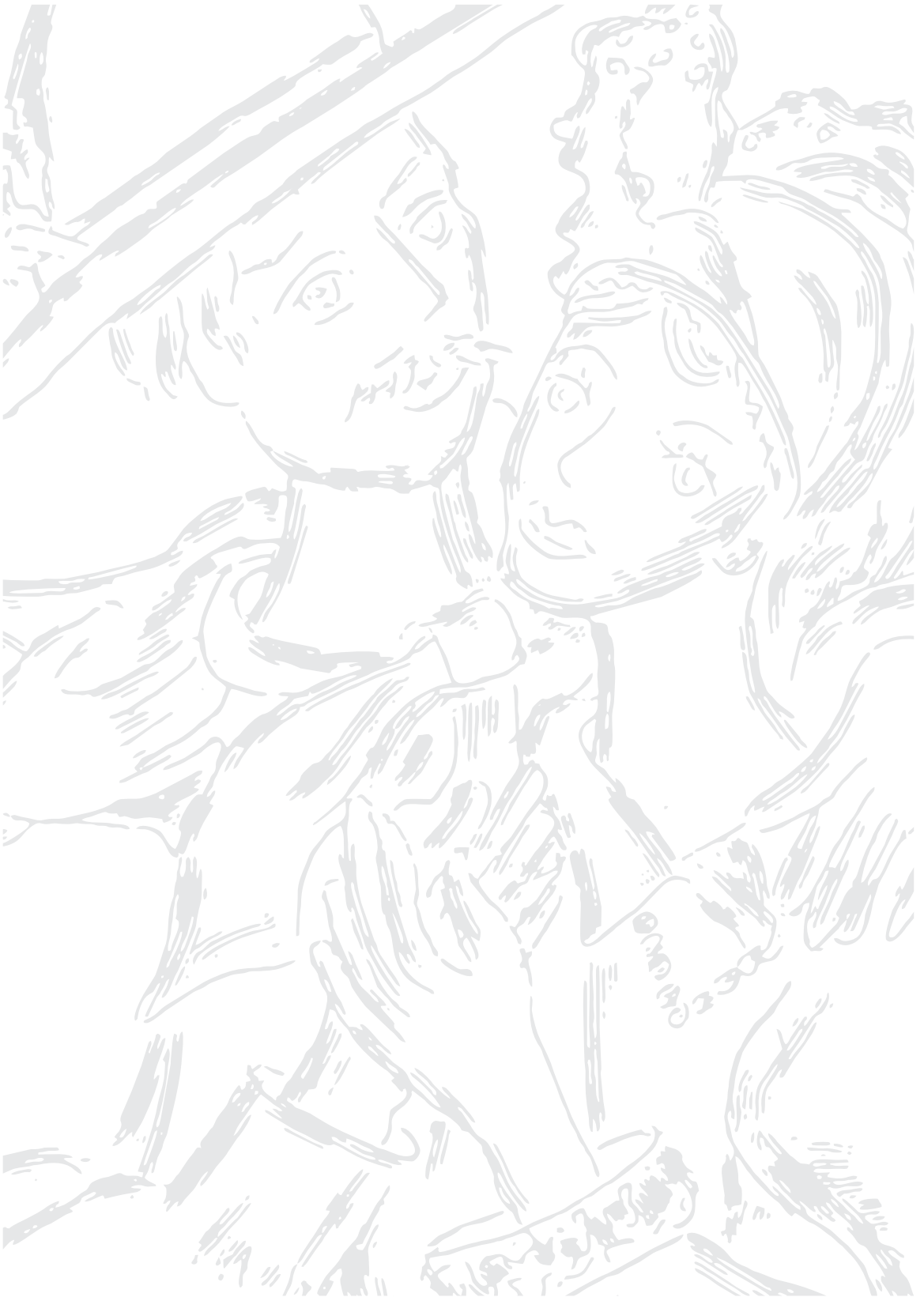
Črnomlju in Metliki ter izposojevalnic v Semicu in na Vinici je njeno delo. Koliko ur, koliko prostega časa in koliko ljubezni je vgradila v te knjižnice, ne da bi se enkrat samkrat vprašala, kaj je s plačilom! Od plačila kajpak tvi, a mu ni dajala prednosti. Kako bi sicer letos julija za delo „od vida do vida“ mogla sprejeti le 2.150 dinarjev?! Da človek vzdrži ob taki „plači“, mora biti v resnici zaljubljen v poklic, to pa Lea Grubrijan tudi je. Odnehala ni niti takrat, pred desetimi leti, ko je z diplomno knjižničarke (na ljubljanski pedagoški akademiji je študirala tudi angleščino) začela orati knjižničarsko ledino v Beli krajini. Zavedala se je, da bo nekoč lepše, da ni daleč čas, ko bo knjiga bolj iskana in knjižnica bolj upoštevana in spoštovana. Kar je bilo takrat nekoč, je zdaj za mano, za nami, pravi. „Vesela sem, da je tako, najbolj pa tega, da je knjižnica v veliko pomoč mladini in šolam.“

Grubrijanova je Belokranjka in namerava v deželi belih brez tudi ostati. Življenska pot ji je stekla v Metliki, po končani realki, ki jo je obiskovala v Zagrebu, je počevala na Vinici. Na pedagoško akademijo v Ljubljano je šla kot stipezistka republiškega sekretariata za kulturo in prosveto. V Črnomlju je bila prva poklicna in redno nastavljena knjižničarka.

Sama je tudi vneta bralka. „Knjiga zame ni predmet, ki ga je treba strokovno obdelati, ampak okno v svet različnih spoznanj. Pogosto berem in sploh stejem med tiste, ki pravijo, da jim je knjiga najzvestejša prijateljica.“

IVAN ZORAN

29. Članek iz Dolenjskega lista z naslovom: Portret tega tedna: Lein praznični dan. Let. 28, št. 39 (6. 10. 1977), str. 24.

ZAKLJUČEK

Lea Grabrijan je bila človek skrivnosti, včasih tudi negotovosti. Čeprav zgovorna, se je temam o svoji zasebnosti izmikala. Iskala je, kot to delamo vsi, svoj prostor pod soncem.

Znala je biti iskriča, šaljiva, tudi pozitivno samoironična, kdaj pa kdaj celo samozavestno kritična. Predvsem do lokalne politične avtoritete. Tu je, kot izjemo, izpostavila inženirja Martina Janžekoviča. Ob nekem pogovoru mi je dejala: »On me je spoštoval, bil je edini, ki me je spoštoval.«

Bila je tudi vztrajna. Vpregla se je v voz, poln knjig, in ga vlekla. Ni bilo lahko, večkrat se je ustavila, a nikoli ni odnehala.

Lahko si mislimo, koliko je bilo prošenj, argumentiranih prošenj, upanja, razočaranj. Vendar se ni ustavila. Težko si predstavljamo, da bi v življenju počela kaj drugega. Predvsem ne bi bila, po vseh teh letih dela v knjižnici, zadovoljna v drugem poklicu.

Ljudje se moramo kdaj pa kdaj nekoliko ustaviti in tehtno premeriti prehojeno pot ter izpostaviti tisto, kar nas dela ponosne, vesele.

Lea je to znala. Nič ni skrivala, da so ji podeljena priznanja prijala. Dajala so ji potrditev in zadovoljstvo. Največ ji je pomenila Čopova diploma, kar je v pogovorih večkrat omenila.

Lea Grabrijan ni imela potomcev, njen otrok je bila knjižnica. Spremljala je njegovo pot skorajda od začetkov. Tu je našla svoj mir.

Knjižnica je bila zanjo svetišče. Prostor, kjer smo vljudni, nekoliko zadržani, toda zvedavi.

Borila se je proti usodi, ki ji v mladosti ni bila naklonjena. Večkrat je naletela na ovire, tudi zaradi dejanj svojih staršev. In vendar je skušala ostati pozitivna, jemati življenje po delih in iztisniti iz njega najboljše. Kot so znali povedati sodobniki njenega časa, je bila rojena za knjižnico.

Vsekakor je pustila sledi, ki jih ni mogoče izbrisati. V pogovorih ni nikoli podvomila v čas po njej. Znala je pohvaliti delo zaposlenih v knjižnici in verjela je, da se bo knjižnica razvijala naprej tudi v času, ko je ne bo več.

Sama je strokovnost v knjižničarstvu jemala kot nekaj samoumevnega. Kot mi je v pogovoru omenil Ivica Milić, nekdanj zaposlen v Študijski knjižnici Mirana Jarca Novo mesto in nekdanji predsednik Društva knjižničarjev Dolenjske: »Iz njenih rok je prišlo najboljše.«⁸⁴

30. Prednovoletno srečanje zaposlenih Knjižnice Črnomelj in ZIK Črnomelj (december 2004). Na fotografiji Lea Grabrijan in Nada Žagar. Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj.

84 Telefonski pogovor z Ivico Milićem, 17. 11. 2021.

31. Prednovoletno srečanje zaposlenih Knjižnice Črnomelj (december 2005). Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj.

32. Obisk zaposlenih Knjižnice Črnomelj v DOSOR (julij 2012). Fotografijo hrani Knjižnica Črnomelj.

Upokojila se je pravi čas. Novi časi v knjižnični stroki so prinašali tektonske premike na področju uvajanja računalniških tehnologij. Kako bi se Lea znašla v teh časih? Vsekakor bi vztrajno delala. Mogoče nekoliko bolj počasi, toda odgovorno.

Tudi po upokojitvi je še vedno prihajala v knjižnico. Vsaka pozornost ji je ugajala. Rada se je udeleževala tudi prednovoletnih srečanj, sprva kot upokojenka Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj, katere del je bila knjižnica od 1974 do 2004.

Ko je knjižnica s 1. 4. 2004 ponovno postala samostojen javni zavod, smo jo radi povabili na naša knjižnična srečanja. Na teh druženjih je rada pokazala tudi svojo vedro naravo.

Leta 2009 se je Lea Grabrijan preselila v Dom starejših občanov Radenci (DOSOR). Tudi tam smo jo zaposleni iz knjižnice obiskali. Obiska je bila zelo vesela. Kot tudi telefonskih klicev. In to ne samo iz knjižnice, tudi drugi so se je spomnili, predvsem njena nekdanja sodelavka Mirica Trifkovič.

Lea Grabrijan se je 29. 11. 2020 za zmeraj poslovila, a je zapustila močne sledi. Verjamem, da jih bomo znali ohraniti v zapisih, slikah in spominih.

INFORMATORJI:

63

- Franc Kramarič
- Ivica Milić
- Jadranka Matić Zupančič
- Katja Šikonja Brajkovič
- Lea Grabrijan (intervju Dosor Radenci, 2011)
- Marcel Čukli
- Marija Grubelnik
- Marija Miketič
- Matjaž Birk
- Miljana Darmanović
- Mira Trifkovič
- Nataša Petrov
- Saša Likavec
- Slavica Canič
- Štefanija Fortun
- Vladimira Škof

LITERATURA:

- BALKOVEC, Marjetka. Občina Metlika, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1994.
- BRANCELJ, Andreja. O metliški trgovini v zadnjih osemdesetih letih : proseminarska naloga. Metlika, 1979.
- FLAJŠMAN, Božidar. Podobe časa : Metlika na razglednicah, Metlika: Mestna skupnost, 2015.
- GRABRIJAN, Lea. Knjižničarstvo v Beli krajini. V: Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, ZBDS, 1978, št. 1/2, str. 102/108.
- _____ . Društvo knjižničarjev Dolenjske. V: Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, ZBDS, 1980, št. 1/4, str. 150/1.
- _____ . Iz knjižnice Otona Župančiča v Črnomlju : sodelovanje splošnoizobraževalne knjižnice z osnovno šolo s prilagojenim učnim programom. V: Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, ZBDS, 1981, št. 1/4, str. 208/10.
- _____ . Spomini na ravnatelja Študijske knjižnice v Novem mestu – Boga Komelja. V: BOGO Komelj (1915–1981). Novo mesto: Knjižnica Mirana Jarca, 2005, str. 64/5.
- MARČETA, Željka. Gimnazija maršala Tita u Zagrebu 1945–1984 : diplomski rad, Zagreb, 2011.
- PETDESET let Knjižnice Črnomelj : 1962 – 2012 : zbornik, Črnomelj: Knjižnica Črnomelj, 2012.
- RUS, Zvonko. Kronika mesta Metlika : I., Metlika: Belokranjsko muzejsko društvo, 1999.
- ŠESTDESET let strokovnega združenja slovenskih knjižničarjev : spominski zbornik, Ljubljana: ZBDS, 2007.
- TRIDESET let Študijske knjižnice Mirana Jarca v Novem mestu, Novo mesto: Študijska knjižnica Mirana Jarca, 1976.

VIRI:

- ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE. SI-AS 1931, teh. e. 663. Gradivo VOS in OZNA za Belo krajino.
- ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE.
SI_AS_1931_1075_Seznam_obsoj_KPD_Novo_mesto_1945-1946_033.
- ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE.
SI_AS_1931_1075_Seznam_obsoj_KPD_Novo_mesto_1945-1946_038.
- Belokranjski muzej Metlika. Fond Belokranjski Sokol, teh. e. 1.
- Belokranjski muzej Metlika. Slika Janeza Rajmera: Trgovina Leopolda Grabrijana, leto poslikave 2000, inv. št. U789.
- DOLENJSKI LIST, 1968, let. 19., št. 12 in št. 17/8.
- DOLENJSKI LIST, 1973, let. 24., št. 7.
- DOLENJSKI LIST, 1974, let. 25., št. 8; št. 22; št. 45.
- DOLENJSKI LIST, 1975, let. 26., št. 22; št. 25.
- DOLENJSKI LIST, 1976, let. 27, št. 15; št. 22; št. 44; št. 46; št. 49.
- DOLENJSKI LIST, 1977, let. 28, št. 4; št. 19; št. 20, št. 39.
- DOLENJSKI LIST, 1978, let. 28, št. 51, št. 52.
- DOLENJSKI LIST, 1980, let. 31, št. 18/19; št. 20, št. 22.
- DOLENJSKI LIST, 1981, let. 32, št. 3.
- DOLENJSKI LIST, 1983, let. 34, št. 51.
- DOLENJSKI LIST, 1984, let. 35, št. 27.
- DOLENJSKI LIST, 1985, let. 36, št. 30.
- DOLENJSKI LIST, 1986, let. 37, št. 31.
- DOLENJSKI LIST, 1987, let. 38, št. 14.
- DOLENJSKI LIST, 1988, let. 39, št. 33.
- DOLENJSKI LIST, 1992, let. 43, št. 6.; št. 14.

- 66
- DOLENJSKI LIST, 1997, let. 48, št. 13;
 - DOLENJSKI LIST, 2008, let. 59, št. 44.
 - DOLENJSKI LIST, 2020, let. 71, št. 51.
 - DRŽAVNI ARHIV ZAGREB.
HR-DAZG-115 II. ženska realna gimnazija u Zagrebu.
 - DRŽAVNI ARHIV ZAGREB.
HR-DAZG-108 Gimnazija maršala Tita.
 - HRVAŠKI DRŽAVNI ARHIV.
HR-HDA-501. Pravni fakultet u Zagrebu.
 - KNJIŽNICA MIRANA JARCA NOVO MESTO. Komeljeva zbirka. Fotografije s portreti Lee Grabrijan.
 - OSEBNI ARHIV prof. dr. Matjaža Birka.
Pismo Francija Grabrijana Pavli Malešič.
Fotografije s portreti Lee Grabrijan.
 - OSEBNI ARHIV MILJANE DARMANOVIĆ.
Fotografija s portretom Mirka Kramariča.
 - OSEBNI ARHIV SLAVICE CANIČ.
Fotografija s portretom Lee Grabrijan.
 - PEDAGOŠKA FAKULTETA V LJUBLJANI. Dokumentacija referata za leto 1967.
 - URADNI VESTNIK OKRAJA NOVO MESTO, letn. VII., za leto 1962.
 - ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA -enota za Dolenjsko in Belo krajino. SI_ZAL_MET/0029 Osnovna šola Metlika, 1861-2000.
 - ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA - enota za Dolenjsko in Belo krajino. SI_ZAL_MET/0041 Nižja gimnazija v Metliki.
 - ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA - enota za Dolenjsko in Belo krajino.

SI_ZAL_ČRN/0050. Osnovna šola Vinica, 1910-2008.

67

- ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA - enota za Dolenjsko in Belo krajino. SI_ZAL_ČRN/0067, 1954-1957, Občinski ljudski odbor Črnomelj, teh. e. 70.
- ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA - enota za Dolenjsko in Belo krajino. SI_ZAL_ČRN/0080 Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj, 1959-1984.
- ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE.
Spletna stran: <http://www.zbds-zveza.si/?q=node4/40>.

Založila in izdala:

Knjižnica Črnomelj, zanjo Anja Panjan Trgovčič, direktorica

Besedilo:

Andrej Črnič

Umetniško delo na naslovnici:

»Ex libris Lea Grabrijan.« Ekslibris je delo akademskega slikarja Mihe Maleša.

Lektoriranje:

Helena Vukšinič

Oblikovanje in priprava za tisk:

Oblikovalski studio 76 Marko Bradica s.p.

Tisk:

Demago print

Naklada:

100 izvodov

Gre tvoja misel soncu naproti?

Stojan Juvan

KNJIŽNICA ČRNOMELJ 60 LET

